

כאמרתו קרן ר' יצחק... (בשם המוסד המרכזי...)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ז
מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 25/17
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 381

לע"נ הר"ר צבי בתר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל
הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

בס"ד, כא שבט התשע"א. מסכת זבחים דף עז - דף פג

דף עז ע"א

(א) גמ', אי דגוואי קא מעייל חולין בעזרה. הקשה החק נתן, (לעיל עו:)
אתוס' ד"ה (לוג), לפי מה שמשמע מדבריהם דהא דנאסר חולין בעזרה היינו
דוקא היכא דעביד בהו עבודה, (והביא שכן כתבו התוס' במנחות פ:)
ד"ה ובי, (להדיא) והכא פריק ליה בתר עבודה, והשתא לא מיעביד בה כעין
הקרבא. ותירץ, דמכל מקום, חשיב חולין בעזרה, כיון דעביד בה עבודה
מיהת קודם פדייה. ונלכאורה דבריו צרכים עיון, דמה שייך האי עבודה לפני
שפדה שלא היה חולין לענין חולין לעזרה]

(ב) רש"י ד"ה דפריק ליה, בתוה"ד, דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וכו'.
הקשה בחידושי הגרי"ז, היאך סלקא דעתך דיחול קידוש כלי שרת בהאי
פורתא, והיאך יצטרף עם שיוורי המנחה להתקדש.

(ג) רש"י ד"ה איפסיל ליה, בתוה"ד, נמצא מאבד קדשי מזבח בידים. העיר
המלאכת יו"ט, דעדיפא מינה הוה ליה למימר, דאיכא נמי איסור מעילה
במתנות הבהונות והראש אם איננו מצורע, דהא סך בשמן של קודש. ותירץ,
דאין הכי נמי, אלא משום דבמתן שבע שכנגד אוהל מועד ליכא מעילה,
ובהך סוגיא לא הוזכר בהדיא מתן בהונות והראש, לכך כתב רש"י לטעמא
דמאבד קדשי מזבח בלבד.

(ד) בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרי"ז, אמאי על השירים שהם קדשי אכילה
ליכא דין מאבד בידים. ותירץ האילת השחר, דבקדשי אכילה, כי היכי דשרי
לבשלן אף שמצטמקים ונחסרים על ידי הבישול, כיון שעושה זאת לצורך
אכילה, הכי נמי כשיש לו ספק אם הוא לוג של מצורע שלא יוכל לאכלו,
סבירא ליה לרש"י דיכול להוות ממנו וליתן על גבי בהונות, דהוי כצורך
אכילה, אבל קדשי מזבח דלא מצינו שמותר לחסרם לצורך הקרבתם, כתב
רש"י דאסור לאבדם בידים, ועיין שם.

(ה) תוס' ד"ה תקוני גברא, תימה אי דאורייתא קאמר וכו'. תירץ בספר שלום
רב (לעיל עו: בחידושים), בשם מהר"ם שפירא, דלעולם יש עצה להתנות
בקדושת דמים, אלא דאיכא גזירה דשמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחולין
על ידי פדיון, ואם כן שפיר משני דמשום תקוני גברא לא גזרו, ומתנה בלוג
שיהא לקדושת דמים. ועיין עוד בהגהות הרא"מ הורוויץ. ונלכאורה יש
לומר, דהיא גופא כוננת תוס', דעל כרחק אינו דאורייתא, ורבי שמעון לא
אמר אלא דלמעשה לא הביאו שמן והיינו מדרבנן, ולפי זה אתי שפיר הא
דלקמן (צא). "תנן אמר רבי שמעון אם ראית שמן וכו'" ולא אמר בקצרה
דאין מתנדבין שמן.]

(ו) מתני', איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה. ביאר התפארת ישראל (אות
ל"ד במוסגר), הא דנקט התנא לשון איברים, ולא נקט לשון חתיכות כדלעיל
(עה:). משום דעולה אינה נחתכת לחתיכות כמבואר בחולין (יא), ועל כרחק
דאף החטאת שעמה לא נחתכה, דאם לא כן הרי יש היכר ביניהם.

(ז) מתני', ר' אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני וכו'. פירש רש"י ד"ה
למעלה, על המזבח. והתפארת ישראל (בועז אות א') הקשה בשם הרמ"ז,
אמאי קאמר "יתן למעלה" ולא אמר "יעלן למזבח". ותירץ, על פי מאי
דאיבעיא לן במנחות (כו:), אם צריך ליתן האברים על העצים דוקא, או דסגי
נמי לתת אותם תחת העצים וסליק בתיקו, ופסק הרמב"ם (פ"ב מפסולי
המוקדשין הכ"ז), דספיקא לחומרא וצריך ליתנן על העצים, ולפי זה קא
משמע לן הכא, דאף הנך דספיקא נינהו מכל מקום צריך ליתנן על העצים
דוקא. ולכך נמי קאמר "ורואה אני" ולא קאמר "ורואין", כיון דהכא בדעת
המקריב תליא, אף דהרואים יחשבו דהם איברי ההקרבא מדהניחן למעלה.
[וכן משמע בדברי הרמב"ם בפירוש המשנה, שפירש דיתן הבשר שנתערב
למעלה מן העצים במזבח].

(ח) מתני', והכמים אומרים תעובר צורתן וכו'. פירש הרמב"ם בפירוש
המשניות, שיניח אותן עד שיפסל וישרף, במקום שישרפו פסולי המוקדשין.
אמנם בפירוש המשניות לפסחים (פרק ז' משנה ט') כתב, דהיינו שישאר עד
שיתעפש ויפסד, וכן הוא ברבינו חננאל פסחים (לד:), דבעינן לשהויי עד
שיפסד ולא יהא ראוי לאכילה כלל. ורש"י במנחות (ה:). ד"ה תעובר צורתה,
ושם (ובדף מו:). ד"ה תעובר צורתן, פירש, דיניחן עד למחר ויפסלו בלינה,
ותעובר מראה ליחלוחית בשר הימנה.

(ט) מתני', שם. כתב הזבח תודה, דאף דבעלמא אסור להניח איברי עולה ולא
להקריבן, ומסתברא דגם לאו דאורייתא איכא בזה, דומיא דמניח אימורי
שלמים מלהקריב דעובר על לאו ד"לא ילין חלב חגיג", כמו שכתבו תוס'
פסחים (עא:). ד"ה מניח לאמורי חגיגה. מכל מקום אמרינן דתעובר צורתן
דבכהאי גוונא עדיפא דאינו עושה מעשה בידים, דאם יעלה את אברי
החטאת על גבי המזבח קעבר בידים.

(י) תוס' ד"ה ורבי אליעזר, ואם תאמר מה סברא היא זו וכו'. תירץ החק נתן
בשם ריב"א, ד"אותם" לא קאי אלא אמאי דאתי מפשטיה דהיינו ריבויי כבש,
דאף דמיתורא קא אתי מכל מקום לא אמרינן אלא כפשטיה, אבל אמאי
דאתי מדיוקא דהיינו היתר העלאה לשם עצים לא קאי.

(יא) בא"ד, ויש לומר משום דלא מסתבר ליה טעמא לרבי אליעזר להחמיר.
כתב החק נתן, דהשתא אתי שפיר נמי אמאי לא אמר ר' אליעזר איפכא.

(יב) גמ', אותם הוא דרבאי לך כבש כמזבח אבל מידי אחרינא לא. כתב
בחידושי הגרי"ז, דיש להוכיח מכאן דאין עושין מערכה על גבי הכבש, דאי
לאו הכי אמאי תעובר צורתן הא יכול להקטירם על גבי הכבש דליכא איסור
ד"כל שממנו לאישים לא תקטירו". והוכיח כן נמי משיטת רש"י לעיל (עו:).
ד"ה ואי קודם, וסיים בצריך עיון. ועיין עוד בקהלות יעקב (סימן מו אות ז'),
שהאר"ך בזה.

(יג) רש"י ד"ה מתני', בתוה"ד, וקתני נמי איברים בבעלי מומין לר' אליעזר לא

לדידיה בבעלי מומין בכל גווי מותר, אף דגוף הסברא דרואין לא סבירא ליה. ונשאר בצריך עיון. והצאן קדשים תירץ קושיית תוס', דדוקא לקמן משני ד"לדבריהם קאמר" בחד סברא, לדידיה רחמנא אכשריה על ידי תערובת ולדידכו אודו לי מיהת דאמרינן רואין, אבל הכא היאך נימא ד"לדבריהם קאמר", הא אכתי קושיא במקומה עומדת דהוה ליה לאשמועינן בגוונא דהו בעינייהו דמתיר רבי אליעזר. והחק נתן תירץ, דאפשר לומר דאין הכי נמי הוה מצי לשנויי הכי, אלא דכל הסוגיא אינה אלא בדרך שקלא וטריא, והגמ' ידעה דרבי אליעזר איירי בכל בעלי מומין, ולכך לא בעי לקיים האי אוקימתא דאיירי בדוקין שבעין.

(ט) תוס' ד"ה הא עבר, אף על גב דדרשינן בבכורות וכו'. הקשה העולת שלמה, הא בבכור נמי יש לומר דנדחה. ותירץ, דהוה אמינא דקרא דבכור מיירי בנדחה מעיקרו שנולד בעל מום עובר ודיחוי מעיקרא לא הוה דיחוי, הלכך בעי קרא דאף קדשים דנראו ונדחו כשרים. ועיין שם עוד, ועיין עוד **בחמדת דניאל**.

(כ) תוס' ד"ה ורבנן במ בהם לא דרשי, בתוה"ד, ואין לחוש בכך דהכי נמי לעיל וכו'. ביאר **הצאן קדשים**, דכוונתם דאף דרבי אליעזר שמותי הוא, כמו שכתבו **תוס' לעיל** (עו): **ד"ה ואי קודם**, ועיין עוד **בפנים מאירות**.

(כא) בא"ד, וזה אין לפרש דאברי בעלי מומין בתמימים לא בטלי וכו'. כתב **חקק נתן**, דלא כתבו כן אלא לרבנן דברייתא דלית להו דרשא להתיר תערובת, דהוה אמינא דאית להו אפילו ברוב לא בטיל מן התורה, אבל למאן דאית ליה דרשא להתיר תערובת, אפילו חד בחד מותר מן התורה.

(כב) גמ', אודו לי מיהא בשר בעלת מום כעצים דמי וכו'. הקשה **הפנים מאירות**, הא לרבנן לית להו דרשא ד"בם בהם" ואם כן דלמא בשר בעלת מום דמי לרובע ונרבע דמודה ביה רבי אליעזר דכיון דלא חזו, אסור להקטירם. וכי תימא דיש איזה סברא לדמות בעל מום יותר לבשר חטאת, אם כן מאי פריך מעיקרא לרבי אליעזר מאי שנא מרובע ונרבע, וסיים דצריך עיון רב. וכתב **הלשם זבח**, דקושייתו היא גופה קושיית **התוס' ב"ה אודו לי מיהא**, ובתירוצם אתי שפיר, דכן דרך הש"ס.

(כג) מתני', אם קרב ראש אחד מהן יקרבו כל הראשין. כתב **החשק שלמה**, דמשמע **בביאור הגר"א** (יורה דעה סימן ק"י סקט"ו) דלדעת האחרונים שהובאה **בט"ז** (שם, סק"ח) דלא התיר רב **לעיל** (עד). אלא בנפל לים הגדול, דנעשתה הנפילה מאליה, אבל בנאכל בשוגג אסור, דקנסינן אטו מזיד, וכשיטת **תוס' לעיל** (עד). **ד"ה ונפלה**. דצריך לומר דהכא מיירי בקרב הראש קודם שנודע התערובת דלא שייכא הגזירה. אמנם כתב דיש לומר דהכא מיירי אף דקרב לאחר שנודע, דלא שייך גזירה שמא יעשה במזיד, דלא יעשה כן משום דסובר שהוא הבעל מום. עיין שם עוד.

(כד) מתני', שם. ביאר **בחיודושי הגרע"א**, דטעמא דמודה רבי אליעזר היכא דלא קרב ראש אחד מהן שלא יקרבו, ולא אמרינן דיקרבו, ורואה אני את הבעלי מומין כאילו הן עצים **כדלעיל** (עמוד א'), דדוקא בנתערבו אברי חטאת באברי עולה כיון דשניהם מין כשר סבר רבי אליעזר דאמרינן רואין כאילו הן עצים, אבל הכא לא. נולכאורה יש להעיר, אמאי לא פירש דרבי אליעזר סבר כרבנן דברייתא דבעלי מומין מאיסי, ולכך לא יעלו אף לשם עצים. (א.ב.א.).

(כה) מתני', אברין באברין בעלי מומין. פירש **רש"י ד"ה איברים**, של עולות הרבה באיברי עולות בעלת מום וכו'. כתב **התוספת קדושה**, דאף דלישנא דמתניתין דאברין באברין בעלי מומין משמע דבעלי מומין הוו רובא, וכדאיתא **בסנהדרין** (פ): גבי הנסקלין בנשרפין, מכל מקום אי אפשר לפרש כן, דהא בהדיא קאמר אם קרב ראש של אחד מהן יקרבו כל הראשין, שמע מינה דאברי תמימים הוו רובא ותלינן איסורא במה שקרב. עוד כתב, דיש

קרב אלא אם כן וכו'. הקשה **השפת אמת**, הא סיפא אתי שפיר כתנא דברייתא, ונהי דרבי אליעזר מתיר בבעלי מומין לשם עצים משום רואין ואפילו לא קרב אחד מן הראשין, מכל מקום אשמועינן מתניתין דלקמן דאם קרב אחד מן הראשין יכולין להקריב השאר אפילו לשם ריח ניחוח. ותירץ, דרש"י סבר, דכיון דלשם עצים ליכא איסורא, אפילו בקרב אחד מהן אין סומכין בהו לומר דהאיסור כבר קרב להעלות השאר לשם ריח ניחוח, דכיון דיכולין להעלות לשם עצים הוי כמו איכא לברורי דהראוי להקטרה להקטרה והראוי לעצים לעצים, וממילא מדאיירי בסיפא דוקא בקרב אחד, על כרחך דלשם עצים לא מהני.

דף עז ע"ב

(יד) תוס' ד"ה הכא בדוקין, בתוה"ד, דאמר בפרק הניזקין דשדא מומא בניב שפתים וכו'. כתב **השפת אמת**, דלולי פירוש **תוס'** (הכא) **ורש"י בגיטין** (נו). **ד"ה לדידהו**, היה נראה לפרש "דוכתא דלדידהו לאו מומא", היינו דלא נחשב להם זה למום אפילו לדידן, ולא מצד דמום שרי לבני נח דאם כן לא הוה ליה למימר "לאו מומא הוא" אלא ד"בעל מום כשר להו", אלא דהפירוש דלא חשוב בעיניהם שיהא מום אפילו לדידן, אבל מום המפורש בתורה כשבר יד ורגל יכולין לברר להם שאסור לנו להקריב.

(טו) בא"ד, ושמא בעוף לא שייך ניב שפתיים. כתב **התוספת קדושה**, דאף דרבי עקיבא לא איירי בבהמה, מכל מקום לא הכשיר רבי עקיבא בהמה דיעבד, אלא בדבר דשייך בעופות וכשר אפילו לכתחילה, דהואיל ואית ליה הכשירא במקום אחר לכתחילה מכשרינן הכא בדיעבד, לאפוקי ניב שפתיים דלא שייך כלל בעופות ולית ליה הכשירא במקום אחר. **ובחיודושי הגרי"ז** תמה על סברת התוס', מדוע צריך שיהיה שייך אותו המום עצמו בעוף, סוף סוף מום שאינו מחוסר אבר כשר בעוף. ועיין **באילת השחר**.

(טז) בא"ד, מיהו אכתי קשה דאיכא כמה מומין דלא פסלי וכו'. אבל **תוס' לעיל** (לה): **ד"ה אלא בדוקין שבעין** כתבו, דלאו דוקא דוקין שבעין, דהוא הדין שאר מומין שאינן מחוסרי אבר. עוד תירצו, דשאר מומין פסלי מדרבנן. ועיין **בשפת אמת** (שם) שתמה, מה בכך דפסלי מדרבנן.

(יז) גמ', אימר דאמר רבי עקיבא דאי עביד לכתחילה מי אמר וכו'. הקשה **הטהרת הקודש**, מאי קושיא, הא איכא למימר דנהי דרבי עקיבא אסור לכתחילה, מכל מקום הכא דלא שרי להקריב אלא לשם עצים, שפיר יש לומר דאפילו לכתחילה שרי, שהרי כל קושיית הגמ' מעיקרא לא היתה אלא מאי שנא מרובע ונרבע דלא חזי, אבל לאחר דמוקי לה כרבי עקיבא שוב אין ראייה מרובע ונרבע, דהא חמירי טפי דאפילו אם עלו ירדו. ותירץ, דהכי קפריך, מאחר דרבי עקיבא לא אמר אלא דיעבד, אם כן יש לאסור לכתחילה אף להעלותו לשם עצים, שהרי אף בלא חיוב הכהן בהקטרת אימורים לשם אישים, ודאי דהקטרה מעליא היא, ואם כן איך אפשר להעלותם לשם עצים הרי המזבח יקדשם בהכרח שלא מדעת, דהרי אם עלו לא ירדו, ואף דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, מכל מקום במזבח ליתא להאי דינא, שהרי בכל הנהו דאם עלו לא ירדו לא אשכחן הפרש אם העלן אדעתא דדבר אחר, והיינו על כרחך משום דמזבח מקדש שלא מדעת. עיין שם. **והחק נתן** תירץ, דבאמת הוה מצי לשנויי כן, אלא דקושטא דמילתא קאמר דרבי אליעזר התיר בכל בעלי מומין. ועיין באות הבאה.

(יח) תוס' ד"ה אי הכי, תימה דלישני דלדבריהם קאמר להו וכו'. הקשה **בחיודושי הגרע"א**, דלכאורה אין התחלה לקושייתם, דכיון דרבי אליעזר גופיה סבר דאם לא עלו על הכבש לא יעלו, אם כן איך שייך לומר "לדבריהם" דלא סברי כרבי עקיבא אלא דאם עלו ירדו דהוה להו להתיר משום לשם עצים. דדוקא לקמן אפשר לומר "לדבריהם", כיון דעל כל פנים

כתב העולת שלמה, דאין הטעם משום חולין בעזרה, דאם כן מאי מקשו מאבריים באבריים דהתם ליכא חולין בעזרה, וכמו שהקשה החק נתן, אלא הקשו, דלרבנן דלית להו רואין כאילו הן מים לקמן (עט). אסור להעלות כל דבר שאינו ראוי למזבח כמו פסול וחולין.

לא) בא"ד, ואפשר דאפילו רבנן מודו דלא אסרי לשם עצים ולשם מים אלא במידי דהקרבה. ביאר בחידושי הגרי"ז, דהיה אפשר לבאר דהיינו משום דאיסור דאיברי חטאת הוא דין איסור הקטרה, ועל כן אין מועיל בהו מחשבת לשם עצים, אבל חולין בעזרה אין עיקר הדין דין איסור הקטרה על חולין, אלא דכל דינו הוא דחולין אסורין בעזרה, ומשום הכי יש לומר דהיכא דלא מכוין לשם הקטרה והקרבה, לא חשיב חולין בעזרה. אולם מלשון התוס' לא משמע דמהאי טעמא הוא.

לב) תוס' ד"ה רואין אותו, בתוה"ד, ויש לומר דלא אמר ראשון ראשון בטל וכו'. ביאר העולת שלמה, דלפי זה נדחה תירוצם השני דלעיל וצריך לומר כתירוצם הראשון, וזה כוונתם במה שכתבו "ומיהו קשה וכו'" להוכיח דליכא למימר כתירוץ השני.

לג) בא"ד, ויש לומר דלא אמר ראשון ראשון בטל כשמערה בשפע הרבה וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, דלכאורה חילוק זה אינו אלא בדרבנן. עוד כתב, דיש להסתפק אם טעמא דחבית נפיש עמודיה, הוא טעם לומר דלא בטיל לכתחילה, או דלעולם בטיל בכל גוני, אלא דמהאי טעמא חזר וניעור. והעיר, דהכא ליכא למימר כצד השני, דהרי סוף סוף נדחה.

לד) בא"ד, ועוד מי לא עסקינן שמערה וכו'. ביאר בחידושי הגרי"ז, דהיינו, אף דבמתניתין במנחות (כב). מבואר להדיא שהסדר הוא שיערה מדם הפר לדם השעיר, מכל מקום היינו דוקא אליבא דאמת דילפינן דלא בטיל, אבל למידק מינה אי אפשר, דיש לומר דמערה לכלי שלישי, ועל כרחק צריך למידק מינה דדם הפר מרובה. והקשה, דאכתי איכא למימר דמקבל רק מקצת מדם הפר דאינו מבטל לדם השעיר, אלא משמע דבאמת צריך לקבל דוקא כל דם הפר, ועדיין צריך עיון.

דף עח ע"א

א) מתני', רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם. פירש רש"י לעיל (עז): ד"ה אין דם, דמין בנינו לא בטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה. וכן כתב ר"ע מברטנורה. וכתב התוס' יו"ט, דמבואר מדבריהם דרבי יהודה פליג אף בגונא דיש לומר קמא קמא בטיל, והדין עמהם כמבואר באהלות (פ"ג) וכדפירש ר"ע מברטנורה שם. וכן פירשו בנדה (עא:), ותמה על הרמב"ם בפירושו למשנה, דמשמע מדבריו דאף רבי יהודה מודה דקמא קמא בטל. ועיין בחק נתן שהגיה בדברי הרמב"ם, וישבם כשיטת רש"י.

ב) מתני', שם. הקשה בחידושי הגרי"ז, הרי כל הנשפכין לאמה יוצאים לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל כדאיתא ביומא (נח:), ואם כן היאך תנן הכא דנשפכים לאמה, הא בין דם הכשר ובין דם הפסול קדושים קדושת הגוף, ובמה נפקע איסור קודש שבהם, דהרי כל דם דניתותר דנשפך לאמה אין היתרם אלא משם דנעשה מצוותן כמבואר ביומא (נט:). אבל דם שנתערב הרי לא נעשית מצוותו אלא שדחוי הוא ואינו ראוי לזריקה. ועיין בדבריו שהאריך.

ג) מתני', בדם התמצית ישפך לאמה. העיר השפת אמת, אי נימא דאפילו במשהוא מדם התמצית דינא הכי, איך אפשר לזוהר בכך, הא צריך לקבל את כל הדם, ועל כרחק מתערב בו מעט מדם התמצית. וכתב, דאפשר דלא איירי הכא אלא בנתקבל דם התמצית בפני עצמו בכלי ונתערבו הדמים, דבהאי גוונא דווקא איכא למיגזר אטו שמא לא יהא רוב לפירוש רש"י לקמן (עט). ד"ה תנא קמא סבר, או שמא יזרוק דם תמצית לבדו לפירוש תוס' (שם)

לפרש לישנא דמתניתין הכי, "אבריים באבריים שנתערבו והם בעלי מומין", כלומר אותם שנתערבו הם בעלי מומין, ודייקא הכי מדלא קתני אברי תמימים באברי בעלי מומין וכדקתני בברייתא דלעיל, עיין שם. נולפי דברי התוספת קדושה יש לגרוס במשנה כלפינו "אברין באברין" ודלא כהגהת השיטה מקובצת (המובא במהדורת זכר חנוך), שהגיה אברין באברי בעלי מומין, ובאמת כן הוא ביומא (סד:).

כו) גמ', אמר ר"א לא התיר ר"א אלא שנים שנים וכו'. פירש רש"י ד"ה אלא שנים שנים, דזוג זוג יקריבם (ועיין לקמן באות הבאה ושלאחריה). אבל הרמב"ם בפירוש המשניות כתב, דלא קאי על הנשארם אלא אמה שקרב כבר, דאם קרב זוג מן המעורבים אמרינן דחל הספק בשניהן יחד טפי, שנאמר דאחד משניהם הוא הבעל מום ולא נדע איזה משניהן, וכיון דכבר קרבו שניהם, הנשארים כשרים. וכן שיטת הרמב"ם (פ"ז מעבודה זרה ה"י).

ובלחם משנה שם הקשה עליו, דאם כן מאי פריך ר' ירמיה ממתניתין, דאפילו קרבו כולן חוץ מאחד, הא לשיטתו דשנים היינו הנקריבם כבר, שפיר פליג רבי אליעזר היכא דקרבו כולן דמקריבין אף שלא נשתייר אלא אחד. ועוד הקשה אהא דמשני "מאי אחד זוג אחד", מאי רבותא אשמועינן כן ברבנן הא על כרחק "אחד" דרבי אליעזר בכי האי גוונא הוא, כיון דהוא אמר "קרב ראש אחד" ופירש ר' אליעזר שנים, וטפי הוה לן לאקשווי מדברי רבי אליעזר עצמו. ותירץ, דהמקשה סבר, דעל כרחק מאי דקאמר "שנים שנים" היינו יקריב שנים שנים, וכשיטת רש"י, משום דקשיא ליה לישנא דרבי אליעזר "ראש אחד", ותירץ לו ר' ירמיה דמה שאמר ר' אליעזר הוא על העתיד ליקרב, ומה דאמר רבי אליעזר ראש אחד היינו זוג אחד. ועיין בחשק שלמה מה שביאר בשיטת הרמב"ם.

כז) גמ', שם. עיין רש"י ד"ה אלא שנים, ובאות הבאה. אבל ברש"י מכתב יד ד"ה אלא שנים כתב, דניתנה הקרבה זו להקריב משום ההוא דהיתר, ואי משום ההוא דאיסורא איכא למיתלי באותו שקרב תחילה. וביאר בחידושי הגרי"ז, דשיטתו, דהא דצריך שנים שנים אינו כדי לתלות דליכא איסורא, אלא דהוא הטעם דאיכא בהו דין הקרבה. אבל הקשה, דלעיל (עד). אמר רב דאף בטבעות דינא הכי. [ועיין מה שביארנו באות הבאה דהוה ספק ספיקא, ולפי זה יש לומר דכוונת רש"י כתב יד והמפרש אחת היא, דתרווייהו נתכוונו להאי סברא דספק ספיקא].

כח) רש"י ד"ה אלא שנים שנים, בתוה"ד, דאיכא למימר מינו דהאי לאו דאיסורא הוא דהאי נמי לאו איסורא וכו'. בקהלות יעקב (סימן מו סק"ח) ביאר, על פי מאי דילפינן בכריתות (יז:), מקרא, דבאיכא איסורא חייב באשם תלוי, אף בגוונא דאיכא ספק השקול, כמו בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן, דמכל מקום כיון דאיכא איסורא לפנינו, אלים האיסור טפי וכהאי גוונא נמי כשבשעת ההקרבה איכא חלק ודאי להיתר, אלים ההיתר יותר. [ולכאורה יש לבאר, דבאופן שפרש רק אחד מן התערובת, הרי הספק הוא האם מה שפרש הוא איסור או היתר, אבל בגוונא שפרשו שתי חתיכות, כיון שבודאי אחת מהן בודאי היתר, אם כן, אם נאמר שחתיכה אחת מסויימת היא ההיתר, מינו דהיא היתר, גם החתיכה האחרת היתר, דמהיכי תיתי לומר שאינה היתר יותר מהחתיכה האחרת, מה עוד שיייתכן ששתי החתיכות היתר]. ועיין מה שביאר הטהרת הקודש.

כט) גמ', מתיב ר' ירמיה וחכמים אומרים וכו'. הקשה השפת אמת, הא יש לומר דהא דאמר רבי אליעזר דדוקא שנים שנים היינו בהקריב ראש אחד, אבל בהקריב רוב ראשין ודאי יש לומר דאיסורא ברובא הוי, ומהני למישרי אפילו ראש אחד שנשאר. ותירץ, דמכל מקום לא שייך לומר לשון "אפילו" כיון דרבי אליעזר לא מיירי רק מהיתר בגוונא דתרי תרי.

ל) תוס' ד"ה בדם בהמה, בתוה"ד, אבל להעלותן לגבי המזבח נראה דאסור.

ד"ה כי גרסינן.

(ד) מתני', אם לא נתן ונמלך כשר. הקשה הלשם זבח, דלעיל (עג); דפרכינן והרי שחוטין דלכולי עלמא נידחין ותנן רבי אליעזר אומר אם קרב הראש של אחד מהן וכו', הא טפי הוה לן לאקשוויי מהכא, דחוינן דאף דלכתחילה אסור לזורקו מדרבנן, מכל מקום בדיעבד כשר, ולא אמרינן דנדחה ואינו חוזר ונראה. והיא קושיא אלימתא טפי, שהיא סתם מתניתין ולית בה פלוגתא כלא.

(ה) גמ', לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם. כתב הזבח תורה, דהא דנקטה הגמ' האי לישנא, היינו משום דבעי לסיים "אבל דם לתוך ומים וכו'", אבל לעולם הוא הדין כשנפלו מים ודם ביחד לתוך כלי שלישי נמי כשר כשיש בו מראה דם, ולא מסתבר לומר דדוקא נפלו מים לתוך דם דראשון ראשון בטל, וכתב, דכן משמע מלשון שמואל בחולין (פז):

(ו) גמ', שם. פירש רש"י כתב יד ד"ה אלא שנפלו, דקמא קמא בטל הלכך כל כמה דאיכא מראית דם לא בטיל ליה לדם. והקשה בחידושי הגרי"ז, למה לי להאי טעמא דקמא קמא בטיל, תיפוק ליה דיש מראה דם. ועיין שם עוד.

(ז) גמ', אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל. העיר בחידושי הגרי"ז, דהטיפה האחרונה שבה נשלם המראית דם לא נדחה מעולם ואם כן יוכשר לזריקה. ותירץ, דחשיב כמו נתערב בדם פסולין, ולפי זה אם לא נמלך ונתן כשר כדתנן במתניתין גבי נתערב בדם פסולין. אבל כתב דיש לומר, דכיון דכל הדם פסול משום דיחוי, צריך לשער גם במים והדם הפסולין, וכיון שאין בטיפה מראית דם כנגדם בטלה, אך לפי זה לא אתיא כרבי יהודה דלדידיה מין במינו לא בטיל.

(ח) גמ', אמר רב פפא ולענין כיסוי אינו כן לפי שאין דחוי אצל מצוות. העיר המראה כהן, דבסוכה (לג). איתא, דר' פפא ספוקי מספקא ליה אי יש דיחוי אצל מצוות, ומסוגיין משמע דפשיטא ליה דאין דיחוי. נויש להעיר בדבריו, דרש"י בסוכה (שם) כבר נשמר מזה וכתב בד"ה דרב פפא, ובד"ה מיפשט, דמי שנסתפק הוא ר' ירמיה. ועיין עוד בעבודה זרה (מוז). דאמרינן דאיבעיא לן בדעת ר' פפא גופיה אי מיפשט פשיטא ליה או ספוקי מספקא ליה, וכתב בהגהות רבי בצלאל רנשבורג שם (אות א'), דיש למחוק תיבות "דר' פפא" שהרי בסוכה ליתא, וכן נראה מפירוש רש"י (שם) דר' פפא עצמו ודאי פשיטא ליה וכן מורה לשון "זאת אומרת".

(ט) גמ', אמר ריש לקיש הפיגול והנותר והטמא. כתב בגליון הגמ', דמלת "והטמא" ליתא בתוס' דהכא ד"ה הפיגול. ותמה הרש"ש בדבריו, שהרי כתבו התוס' באותו דיבור "וקשה דאם התרה בשלשתן וכו'". וכן כתבו, "ועוד קשה אם נפרש פיגול ונותר וטמא שלשתן יחד וכו'", הרי דהיה נמי לפניהם הגירסא "והטמא". ועיין עוד באות הבאה.

(י) תוס' ד"ה הפגול והנותר וכו', בתוה"ד, וקשה דאם התרה בשלשתן פשיטא דלוקה. ביאר העולת שלמה, דאין כוונתם שאכל ג' איסורין יחד, שהרי כתבו בסמוך "אם נפרש פיגול ונותר וטמא שלשתן יחד וכו'", דמשמע דמעיקרא פירשו שאכל שנים, אלא כוונתם דההתראה היתה בכל הג' איסורים דחשיב בגמ', אבל אכל שנים. והא דחשיב נמי "והטמא", או או קתני, או פיגול ונותר או נותר וטמא.

(יא) בא"ד, ועוד קשה היכי מחייב כלל וכו' דהמיעוט הבטל ברוב לא מצטרף. ביאר הפנים מאירות, דמיעוט פיגול נבלע בנותר, ומיעוט נותר נבלע בפיגול, ואם כן ליכא כשיעור בפיגול, דמעט נותר שנבלע בו לא מצטרף לכשיעור דפיגול וכן בנותר.

(יב) בא"ד, ועוד קשה היכי מחייב כלל וכו' דאפילו היתר לא מצטרף לאיסור כל שכן איסור לא מצטרף לאיסור. כתב המלאכת יוט', דהא דפשיט להו כן בכל שכן, הוא משום דהיתר ודאי לכולי עלמא בטל באיסור, דנאסר כמוהו

וכן איסור בהיתר, ואפילו הכי לא מצטרף היתר לאיסור למלקות, ואם כן כל שכן איסור ואיסור דאיכא למאן דאמר דאין מבטלין זה את זה, דלא מצטרפי אהדדי למלקות אפילו למאן דאמר דמבטלין זה את זה.

(יג) בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרע"א, הא התם ההיתר ניכר ומשום הכי לא נתבטל באיסור, ועל כן אינו מצטרף, אבל הכא מה שנבלע מעט בחבירו נתבטל, והוה כולו פיגול. ואף דהרמב"ם סבירא ליה דדוקא איסור נעשה היתר, אבל היתר לא נעשה איסור מכח ביטול, מכל מקום הראיה מדין אין היתר מצטרף לאיסור אינה מובנת.

(יד) גמ', ושמע מינה נותן טעם ברוב לאו דאורייתא. עיין בגליון הש"ס להגרע"א מה שהקשה. ובחזון איש טבול יום (סימן ג' סק"ג) תמה על קושייתו, דהרי הכא איירי בטעמו וממשו דאמר ר' יוחנן להדיא בעבודה זרה (סז): דלוקין, וכדאמר בפסחים (מד), כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא. ועוד, הא ריש לקיש איירי בפיגול ונותר, ובקדשים אמרינן דהיתר מצטרף לאיסור לענין מלקות, כמבואר בפסחים (מה). ובנוזר (לז), ואי הוה התערובת שלא במינו לכולי עלמא לוקה, אלא דבמינו בטל ברוב מן התורה. ועיין עוד באחיעזר (יורה דעה ריש סימן י' ושם סקי"א).

(טו) גמ', ושמע מינה התראת ספק לא שמה התראה. הקשה המראה כהן, מאי קאמר "שמע מינה" הא ריש לקיש סבירא ליה הכי בהדיא במכות (טו), גבי שבועה שאוכל ככר זה היום. וכתב, דלשיטת תוס' ד"ה הפיגול בשם הר' ברוך אתי שפיר, דהכא שמעינן טפי מהתם, דלא אמרינן דתועיל התראה ראשונה, כיון דכל שעה עסיק באכילה, ודמי להדיא דאלמנה, אלא אף בהא אמרינן התראת ספק לא שמה התראה. ולכאורה יש להעיר, דאף לשיטת רש"י שמעינן הכא טפי מההיא, דאף דודאי עבר איסור, הוה התראת ספק, כיון שאינו ידוע איזה איסור יעבור. וכמו שתמהו התוס', ועיין באילת השחר על תוס' ד"ה הפיגול, בביאור שיטת רש"י. (א.ב.א.).

(טז) תוס' ד"ה אלא מין, תימה דבהקומץ רבה פריך מההיא דתבלה בקצח וכו'. ובתוס' מנחות (כג): ד"ה אלא כתבו, דסוגיות חלוקות הם. והקשה החק נתן, היאך אפשר לומר דההיא סוגיא פליגא אמתניתין דקתני עשה עיסה מין חטיטין וכו'. ותירץ, דכוונתם דההיא סוגיא פירשה דדוקא ברובא דגן יוצא ידי חובתו בפסח כדאוקי התם ההיא דתבלה בקצח, ודלא כסוגיין דמוקי אפילו ברובא אורז. ועיין עוד בקרן אורה.

(יז) בא"ד, דהתם חזוק המרירות הוא דמבטל טעם מצה וכו'. בגליון הש"ס להגרע"א ציין לתוס' פסחים (קטו). ד"ה אלא מברך, וכתב דצריך עיון קצת. ובחידושי הגרע"א ביאר קושייתו, דלדברי התוס' הכא תשאר קושייתם שם, דאחר שאכל מצה לבד יאכל מצה ומרור בכריכה, דנדחה מה שתירצו שם דהוי מצה רשות ומרור דרבנן ומבטל מצה למרור, דהא כך הוי טעם כעיקר וכדגן ואורז. ועיין בהגהות מהר"ב רנשבורג במנחות (כג): אנתוס' ד"ה אלא, שכתב דאף טעם המצה מבטל לחזוק המרירות ולא הוה מרור. ובעיקר תירוץ תוס', עיין קרן אורה שהאריך.

דף עח ע"ב

(יח) תוס' ד"ה לא רואין לדם, כלומר הדם פסול וכו'. ביאר בטהרת הקודש, דכוונתם, דהכא אין פירושו כמו בכל מקום דאמרה הגמ' "רואין", שפירושו דמשום הכי בטל, דהא הכא בלאו הכי בטל, ולכך פירשו כלומר שהדם בטל ופסול לזריקה כמו שהמים פסולין לזריקה, ואהא פריכה הגמ' לענין מאי נקט במתניתין לישנא ד"רואין" ולא סתמא "בטל".

(יט) גמ', תנאי היא דתנאי וכו'. פירש רש"י ד"ה תנאי היא, דרבנן פליגי עליה דר' יהודה וכו'. וכתב החק נתן, דהיינו דוקא רבנן דברייתא, אבל רבנן דמתניתין אית להו רואין כרבי יהודה, דהא דקתני "רואין אותו" היינו לייין,

ליישב דשאני מי רגלים של זב, דטעמא דהן אב הטומאה משום דאי אפשר שלא יהיה בהן ציחצוחי זיבה כל שהוא, כמו שכתב הרמב"ם (פ"א ממשכב ומושב הי"ד), ולכן לא הוי מינו לגבי מים, אבל שאר מי רגלים לעולם אימא לך דהוי מין מים. ועיין עוד לקמן (עט:): אות כא. ובאילת השחר.

דף עט ע"א

(א) **תוס' הא דרביה** (המתחיל בדף עח:), **בתוה"ד**, ואם תאמר ולרבי יהודה אמאי סגי ליה ברובא נימא רואין. תירץ **בטהרת הקודש**, דדוקא ביין לבן מאחר דאיכא משקה כמותו דחזותא דידיה אינה שווה למראה מים, החמירו גם כשהמשקה שנתערב הוא שוה במראה למים, אבל מי חטאת מאחר דליכא מין מים שלא יהיו שוין במראה להדדי, לא אמרו בהו "רואין".

(ב) **בא"ד**, ויש לומר דלא שמעינן לרבי יהודה רואין אלא במין שאינו מינו וכו'. הקשה **החק נתן**, אם כן מאי פריך **לעיל** (עח:), ועוד תניא רבי יהודה אומר רואין וכו', דלמא כי אית ליה "רואין" במין בשאינו מינו, אבל מין במינו אף לרבי יהודה לית ליה "רואין", ואנן קיימינן במין במינו גמור, דברובא. ותירץ, דלא חילקו התוס' כן אלא בתר ידיעינן האי ברייתא דעל כרחנו העמדנוה כרבי יהודה והוצרכנו לחלק כן. ועיין עוד **בטהרת הקודש**.

(ג) **בא"ד**, וצריך לדקדק מאי שנא וכו' לגבי איסורא לא אמרינן רואין וכו'. כתב **הדרכי יוסף**, דיש לומר בטעמא דמילתא דבאיסורים אמרינן דעל ידי רוב ההיתר נהפך האיסור להיתר, וכיון דכולא התירא לא אמרינן "רואין", מה שאין כן **בפיגול ונותר וכו'** דכולא איסורא, וענין ביטולו אינו אלא דנאמר דשיעורו מיבטל בטיל דהיינו הכזית, בהאי גוונא שייך רואין, וכן בכל הני "רואין" לא שייך למימר דהאיסור נהפך, דלא שייך שיתהפך דם קדשים ליין או לחולין, וכן יין לבן למים.

(ד) **בא"ד**, שם. הקשה **המים קדושים**, דלכאורה היינו דמשני בגמ' "תנאי היא", דמאן דאית ליה "רואין" במתניתין, אית ליה נמי "רואין" במין במינו ולא בטל ברוב, והאי מאן דאמר דבטל ברוב, סבר דגם גבי מקוה לא אמרינן "רואין". ותירץ, דתוס' הקשו אהא דבמקוה נפסק דאמרינן "רואין" ובמין במינו נפסק דבטל ברוב.

(ה) **[רש"י ד"ה הא דרביה, בתוה"ד]**, כי היכי דמחמיר במין ומינו וכו'. לכאורה צריך ביאור השייכות בין הדין "דמין במינו לא בטיל" לדין "רואין". ויש לומר, לפי מה שביארנו **לעיל** (עח: אות כב), דיסוד הדין דרואין הוא לראות בכל דבר מה הוא במהותו ולא לפי מראהו, והכי נמי דינא ד"מין במינו לא בטיל" הוא מצד הסברא דשניהם במהותם אותו ענין ולא מבטלים זה את זה].

(ו) **גמ', רבא אמר וכו' דמדינא סגי להו בכל דהו וכו'**. הקשה **הרש"ש**, הא ודאי דמי חטאת כבר נפסלו כשהם בכלי שנטמא גבו לחכמים **בפרה** (פ"י מ"ג), ואם כן מאי שייך דלמא חייס עלייהו. ועוד הקשה, כיון דהכלי כבר נפסל לחטאת אם כן שוב מי חטאת מטמאין אותו. ותירץ **העולת שלמה**, דדוקא ה"קלל" שהאפר מונח בו פסול אם הונח על גבי דבר טמא, דכתיב "והניח במקום טהור" כמו שכתב **הר"ש** שם, אבל הכא מיירי במי חטאת שמלאו לקדש ועדיין לא קידש, ולא בעינן בהו מקום טהור. והא דפירש **רש"י לעיל** (עח:): **ד"ה מלא מי חטאת**, הואיל והן אב הטומאה וכו', היינו לפי הסלקא דעתך דאיירי בכלי טמא גמור, אבל במסקנא מיירי באינן מוקדשין, ואם לא כן לא משכחת תוכו טהור.

(ז) **תוס' ד"ה אמור רבנן**, ומדלא נקט בששים או במאה וכו'. ביאר **התוספת קדושה**, דכונתם מדנקט במין במינו ברוב, ולא נקט בששים בשאר איסורים, או במאה גבי תרומה, דמדרבנן כן הוא, דבכל דוכתא משערינן במין במינו בששים, כדאמר רבא גופיה **בחולין** (צז:), וגבי תרומה משערינן במאה במין

דהא אמרינן "אי הכי בטל מיבעיא ליה", וכן הא דתני "נתערב בדם בהמה או בדם חיה רואין אותו וכו'" קאי נמי אדם בהמה וחיה, ולא אדם קדשים. ונכדבריו מבואר **בתוס' ד"ה הא דרביה** (בנמשך לוף עט.), וכמו שביאר דבריהם **בטהרת הקודש**].

(כ) **תוס' ד"ה דלי שיש בו יין**, לא דמי להא דתנן הדיו והחלב וכו'. ביאר **בטהרת הקודש**, דכונתם דאם היה דומה היה ראוי להתיר גם במחצה על מחצה, אבל כשהיין רוב בודאי אסור, שהרי אותן מי מקוה שבאין לתוך הכלי מתבטלין ברוב יין. ועיין עוד **בעולת שלמה**.

(כא) **בא"ד**, דהכא כיון דהאי דלי יש בו חלב עד רובו וכו'. כתב **בטהרת הקודש**, דמה שכתבו התוס' "עד רובו" לאו משום דבפחות מרובו מחלחל מיא, אלא דבפחות מרובו בטל היין, ונידון גם היין בעצמו כמי המקוה הכשרים, והוכיח כן, מדהקשו בתר הכי דלא בטל ממנו שם יין, ואם איתא, מאי קשיא להו הא סוף סוף מחלחל מיא, אלא על כרחך דבכלי לעולם לא מחלחל מיא ואפילו אין בכלי אלא מעט, ואף דלשון תוס' דחוק קצת, על כרחין בעינן לפרש כן בדבריהם. ועיין שם עוד שהוכיח כן אף **מתוס' ד"ה דלי שהוא מלא**.

(כב) **בא"ד**, שם. כתב **בטהרת הקודש**, דאף על פי כן מייטא הגמ שפיר ראייה דרבנן דפליגי ארבי יהודה לית להו "רואין", ולא מצי למימר דלכך שרי כשאין בו רוב יין משום דמחלחל מיא ולא חייצי, דזה אינו, כיון דאי אית להו "רואין", אם כן מי המקוה גופייהו הבאים לתוך הכלים נמי פסולים מחמת המראה. ועיין שם עוד בדבריו.

(כג) **[גמ', מאן שמעת ליה דאית ליה רואין וכו']**. עיין **רש"י ד"ה מאן שמעת ליה, ובתוס' ד"ה הא דרביה** מה שהקשו לשיטתו. ולכאורה יש לבאר שיטת רש"י, דהא דמי רגלים שייך לדין "רואין", היינו דאמרינן דבמי רגלים לא אזלינן בתר המראה שאינו כמים, אלא בתר החפצא עצמו דהם מים, והיא גופא הסברא גבי יין לבן, דלא אזלינן בתר המראה דהוה כמים, אלא בתר החפצא עצמו דהוה יין. והא דלא פריך בברייתא גופה מרישא לסיפא, יש לומר, דבלא רבי יהודה דיין לבן, הוה אמינא דרואין דמי רגלים היינו כפשוטו דיינו כמים וכהבנת תוס' בשיטת רש"י].

(כד) **תוס' ד"ה הא דרביה, בתוה"ד**, דלא דמי למי צבע שבטל מהם תורת מים בפרק קמא דמכות. תמה **העולת שלמה**, הא התם מבואר להדיא איפכא, דתני "רבי יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה", וכדמפרש התם "דמיא דצבעא מקרי", ומשמע דליכא מאן דפליגי, וכן כתב **הכסף משנה** (פ"ז ממקואות ה"ח) דלכך פסק **הרמב"ם** כרבי יוסי. הלכך כתב, דיש להגיה בתוס' ולגרסו "דדמי למי צבע דלא בטל".

(כה) **בא"ד**, ועוד בלאו סוגיא דלעיל תיקשי ליה רישא לסיפא. ביאר **החק נתן**, דהקשו לפירושו רש"י דמדמה "רואין" דהכא דלא איצטריך אלא משום שמראיהן חלוק ממקצת מראה שאר מים, אף על פי שהן מין מים, ל"רואין" דלעיל דיין לבן וחלב שאינו מינו, דאם כן תיקשי רישא דאית ליה "רואין" לסיפא דלית ליה "רואין" דסגי ליה ברובא. ו**הקדשי דוד** תירץ שיטת רש"י, דבברייתא גופה היה אפשר לומר דלא אמרינן "רואין" לקולא אלא לענין מי רגלים דדומים מאד למים, אבל לא לחומרא לגבי מי חטאת, ולכך אמרינן "מאן שמעת ליה דאמר רואין רבי יהודה", דכיון דרבי יהודה היא הוה ליה לומר כן אף במי חטאת ולחומרא, דהא סבר דאמרינן "רואין" אף לחומרא.

(כו) **בא"ד**, ועוד דבהדיא הוה ליה לאקשווי מהך ברייתא וכו'. כתב **החק נתן**, דיש לתרץ דלא מקשה כן משום דאיכא למידחי, דמי חטאת שאני דאין נעשין אב הטומאה ומתקדשין בנתינת האפר עליהן, וכיון שכן לא הוי מין במינו גמור.

(כז) **בא"ד**, ועוד דמי רגלים מקרי אינו מינו לגבי מים וכו'. כתב **החק נתן**, דיש

בית הבליעה מחזיק יותר. והקשה **הלשם זבח**, דשפיר מצי ליקח ב' זיתים מכל אחד מהם, ולאכלן בשתי אכילות כדי אכילת פרס דמצטרפי האכילות כאילו אכלן בבת אחת ויוצא בהן, כי היכי דמצטרפי לענין איסור מלקות. ובספר **הלכה למשה תירץ** לפי מה שכתב **המגן אברהם** (סימן תע"ה סק"ד) בשם **תרומות הרשן** (סימן קלט), דצריך לבלוע כזית מצה בבת אחת, דסתם אכילה דקרא היינו כזית בבת אחת, וכתב בשם **המרדכי**, דלא תקשה מהלל שכרך פסח מצה ומרור ואכלן ביחד, מהא דאיתא **בכריתות** (יד.) דאין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים, דיש לומר, דברסקן על ידי לעיסה יכול לבלוע אף ג' זיתים, ואם כן יש לומר דאם היה לוקח הרבה מכל אחד ואחד, ודאי לא היה אפשר לבלוע הכל בבת אחת. ועיין עוד **צאן קדשים**.

דף עט ע"ב

טו תוס' ד"ה שלישי טהור, מכאן מיייתי רבינו תם ראייה בפרק שני דמסכת עבודה זרה וכו'. ו**בתוס' בעבודה זרה** (לג:) **ד"ה כסי**, הביאו עוד סייעתא **ממדרש אסתר** (ולא נמצא אלא **במגילה יג**). דאמר המן לאחשורוש אם זבוב נופל לכוסו של אחד מהם זורקו ושותהו, ואילו אם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהם חובטו בקרקע, ולא עוד אלא **שמדית כוסו שלש פעמים**.

טז בא"ד, ודוקא כלי חרס הוא דבעי הדחה וכו'. וכן כתבו **התוס' בעבודה זרה** (לג:) **ד"ה כסי**, אבל הוסיפו דמיהו בהרבה מקומות בתלמוד מצינו כוסות סתם שהם כלי מתכות וחוכיות, ולכך נכון להדיח שלש פעמים בכל הכלים.

יז תוס' ד"ה במאי קמיפלגי, ואם תאמר מאי קשיא ליה וכו' לימא דפליגי ברואה אני וכו'. כתב **הפנים מאירות**, דאין לדחות אם כן נתערב בדם בהמה למה מכשירין רבנן הא לית להו "רואין", דיש לומר דדם חולין מותר לזרוק וכמו שכתבו **לעיל** (עז:) **ד"ה בדם בהמה**.

יח בא"ד, ויש לומר דלא משמע ליה דפליגי מדלא פירש רבי אליעזר דמכשר משום דרואה אני וכו'. ביאר **הצאן קדשים**, דכוונתם, דאם היה מפרש, לא היה צריך לאחר מיכן למיתני לרבי אליעזר בסיפא ולאשמועינן דבניתנים למעלה ולמטה נמי סבירא ליה "רואין", דכל שכן הוא כדכתבו לעיל.

יט תוס' הכי גרסינן, בתוה"ד, דאם כן ניפלוג רבי יהודה בהא וכו'. הקשה **הקרבן אורה**, דדבריהם דלא כדאמרין **לעיל** (לה:), דלרבי יהודה לא נפסל תערובת דם התמצית, משום דאין דם מבטל דם, ועיין שם **בתוס' ד"ה אין דם** דכתבו, דרבי יהודה סבר כרבי אליעזר דלא גזר. ועיין עוד בהגהות **מהרש"ם**.

כ בא"ד, וכן פירש בקונטרס לעיל על משנה זו. הוא **ברש"י מכתב יד לעיל** (עח:) **ד"ה ואם לא נמלך**, אבל **במפרש לעיל** (שם) **ד"ה ישפך לאמה**, לא פירש הגזירה. ו**במפרש** כאן **ד"ה תנא קמא** פירש להדיא דלא כתוס', אלא דהגזירה היא אטו היכא דלא יהא רוב כשר.

כא גמ', מאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטיל. הקשה **הקרבן אורה**, לשיטת **הרמב"ם** (פ"א ממשכב ומושב הי"ד), דטומאת מי רגלי הוב הוא משום "צחצוחי זיבה", דאם כן, אמאי אם נתערב עם מי רגלים טהורים קרי ליה "מין במינו", וכן הקשה **העולת שלמה** בשם ספר **אבן הראשה** (סימן ל').

כב גמ', ורמינהו וכו' רבי יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא וכו'. הקשה **העולת שלמה**, מאי פריך, הא שאני רוק דלא בטל במים, **כדלעיל** (עח:) בדלי שהוא מלא רוקין, ואף דיוצא על ידי כיבוס הא חוזר ונבלע. ותירץ, דדוקא רוק בעין לא בטל, שהוא עב וחוצץ בפנים המים, כדפירש **רש"י** (שם) **ד"ה כאילו לא טבל**, אבל הכא דנבלע בבגד לא הוה עב ובטל. וצריך לומר דאפילו לפירוש בתרא **בתוס' ד"ה אף הרוטבו**, דרבי יהודה קאי אלח, מכל מקום אינו עב כל כך. (א.ב.ב.).

במינו כדתינו בכמה משניות והוא מדרבנן, וכמו שכתבו התוס' בכמה דוכתי, אלא על כרחך דמדאורייתא קאמר, וכן כתב **הלשם זבח**. ואף שלא נקטו התוס' בדבריהם "מין במינו" ולא ציינו עליו כלל, אלא אדרבה הדיבור המתחיל הוא "אמור רבנן בטעמא" דקאי אמין בשאינו מינו, מכל מקום לכך כווננו, אלא דנקטו ריש דברי רבא.

ח בא"ד, אי נמי טעמו ולא ממשו נקט משום דפסיקא ליה בכל ענין אפילו שלא במינו וכו'. ו**בשיטה מקובצת** (אות יג) הגיה וגרס תיבת "אבל" במקום "אפילו", וכן הוא **בעולת שלמה**, ודלא **כברכת הזבח**. וכתב **הלשם זבח**, דכן הגירסא בספרים ישנים והיא ישרה יותר, וכונת התוס' במה שכתבו "מילתא דפסיקא ליה" דהיינו בין מכירו ובין שאינו מכירו, דאי הוה נקט טעמו וממשו, היה צריך לפרש דדוקא באין מכירו אין לוקין, ושוב כתבו "אבל שלא במינו וכו'", לומר, דבהא באמת לא איירי ר' יוחנן, ויש בדבריהם ב' ענינים.

ט בסוה"ד, מין במינו ברובא היינו דלא כתנא דמתניתין וכו'. הקשה **הפנים מאירות**, דלמא הא דקתני הכא מין במינו ברובא, היינו היכא דלא אזלינן בתר חזותא, אבל היכא דאזלינן בתר חזותא אין המיעוט בטל ברוב אלא בגוונא דאם היה מים לא היה יכול ליהפך מראהו, וכתנא דמתניתין. ועיין **צאן קדשים** מה שדחה את דבריו. אבל **בתוספת קדושה** קיים קושיתו, דהרי להדיא כתבו **התוס' לעיל ד"ה הא דרביה** (הנמשך מדף עח:), דצריך לחלק אלא דאי אפשר לברר טעם, ואם כן על כרחך רבא לא קאמר אלא באיסורים דבטעמא ולא בהנך דחזותא, ולא פליג אתנא דמתניתין. ותירץ, דדבריהם לעיל הם מדברי הגה"ה ואינם מתוס', ותוס' הכא סבירא להו דאי אפשר לחלק בזה, דהא בסוגיא **דלעיל** (עח:) מקשינן ממתניתין אריש לקיש. ועיין עוד **בקרן אורה וחק נתן**.

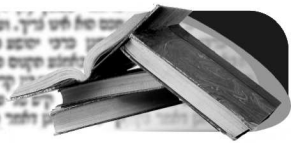
י רש"י ד"ה והיכא דאיכא חזותא, מילי דלא תלי בטעמא אלא בחזותא כגון לענין טבילת מקוה בחזותא. כתב **בטהרת הקודש**, דמשמע מדרבירו דבאיסורין לא אזלינן בתר חזותא ולא בעינן אלא שיעור לבטל הטעם והיכא דאיכא להאי שיעורא מותר אף דעדיין המראה ניכר. ועיין עוד **שפת אמת**.

יא גמ', ופליגא דרבי אליעזר. לכאורה צריך עיון לשיטת **התוס' לעיל** (עח:) **ד"ה הא דרביה**, אמאי לא מיייתי הא דרבי אליעזר לעיל אחר דמשני "תנאי היא", הא כל הסוגיא דמי חטאת לא שייכא כלל לדעיל מינה, אמנם לשיטת **רש"י** (שם) **ד"ה וקתני**, דסוגיא דמי חטאת מישך שייכא לסוגיא דלעיל, אתי שפיר. (א.ב.ב.).

יב גמ', מאן שמעת ליה דאמר אין מצות מבטלות זו את זו הלל. הקשו **תוס' בפסחים** (קטו.) **ד"ה אלא אמר**, מנא לן דסבר הלל דאין מבטלות, דילמא שאני הכא דגלי קרא. עיין שם מה שתירצו, ומה שהקשה **המהרש"א**. ובביאור דבריהם עיין **בצאן קדשים** על **תוס' ד"ה אמרו עליו**. ו**המרדכי** תירץ (בסדר של פסח), דעל כרחך סבירא ליה להלל דאין מבטלות, מדקא דריש ליה לקרא ד"על מצות" לאשמועינן דחובה לאכלן בבת אחת, ואי בעלמא מצות מבטלות, איצטרין קרא ד"על" למימר דשרי לאוכלם יחד, ומנא לן דחובה בהכי, אלא על כרחך דבעלמא אין מצות מבטלות זו את זו ולא איצטרין קרא אלא להא דחובה בכך. ו**השפת אמת** תירץ, דאי מצות מבטלות זו את זו הוה ליה לאכול עוד מצה לחוד, דנהי שיצא ידי מרור ופסח מכל מקום הא לא יצא ידי חובת המצוה ד"בערב תאכלו מצות". ועיין שם מה שתיירץ עוד.

יג תוס' ד"ה אמרו עליו, בזמן הבית היה ששלשתן דאורייתא. ביאר **החק נתן**, דבזמן הזה הוה אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא, כמבואר **בפסחים** (קטו.).

יד בא"ד, ואם תאמר ומנלן דקסבר וכו' דלמא היה לוקח הרבה מכל אחד ואחד וכו'. תירץ **בברכת הזבח**, שלא היה יכול ליקח יותר מג' זיתים שאין

אחת. כתב התוס' הרא"ש בעירובין (ק.), דלא קמשמע לן בהך רישא שום רבותא, אלא מפרש ואזיל עד דאתי לפלוגתיהו דרבי אליעזר ורבי יהושע. עוד כתב, דשמא אתא לאשמועינן דלא נימא דניבעי שתי מתנות אחת לשם קרבן זה ואחת לשם קרבן אחר. ועיין לקמן (עמוד ב') בתוס' ד"ה כגון, ובמה שכתבנו שם באות טו.

(ב) מתני', אמר ליה רבי יהושע הרי הוא עובר על כל תוסוף. הקשו התוס' בעירובין (ק.) ד"ה מתן, דליתי עשה ולידחי לאו דבל תוסוף. ותירצו, דכדי לשעשה ידחה ללא תעשה בעינן דלהוי לכלאים בציצית, אבל הכא כיון דעל ידי פשיעה הוא בא, והיה יכול להתקיים בלא דחיית הלאו, לא דמי ליה. והגרע"א בגליון הש"ס (שם) הביא משו"ת מהרי"ק (שרש קלט), דכתב בשם תוס' בפרק בתרא דעירובין, דיש לומר דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש כדאמרין לקמן (זו:), וכתבו התוס' דיש לדחות דלא דמי, כיון דטעמא דלא תעשה שבמקדש חמיר ולא מדחי קמי עשה, אבל גבי כל תוסוף לא שייך שום חומרא דשייך נמי בעלמא, וסיימו אם כן מכל מקום יש לומר כיון דהוי במקדש לא דחי. והתפארת ישראל תירץ, דלא דחי כיון דגם במתן אחת יוצא. והקשה בספר יכהן פאר, דמכל מקום איכא מצוה מן התורה ליתן ד' מתנות, ואמאי לא ידחה. וכתב לתרץ באופן אחר, דחיישינן דיתן מתנה שניה רק מדרם בכור, ולא יקיים המצוה כלל, וספק עשה אינו דוחה לא תעשה. ועיין עוד בשפת אמת ובמרומי שדה.

(ג) מתני', לא נאמר כל תוסוף אלא כשהוא בעצמו. ביאר הריטב"א בראש השנה (כח:), דכשעומד בפני עצמו ואינו מעורב הרי הוא מוסוף עליו ממש, אבל כשמעורב אין זה עיקר הזאתו אלא לעשות ד' מתנות במי שהוא ממתן ד', ואידך ממילא אתי על ידי תערובות.

(ד) מתני', ועוד אמר רבי יהושע כשנתת עברת על כל תוסוף ועשית מעשה בידך וכו' ולא עשית מעשה בידך. הקשה הריטב"א בראש השנה (כח:), מה הוסיף רבי יהושע ב"ועוד" הא אם אין כל תוסוף או כל תגרע אלא כשהוא בעצמו, אם כן אין עושה איסור בידים, ועוד דאם איהו עושה איסור, ראוי יותר לתת ד' מתנות שיעלה לשניהם, ממתנה אחת שלא תעלה אלא לאחד מהם. ותירץ, דרבי יהושע אמר, דדוקא כל תגרע ליכא אלא "כשהוא בעצמו", אבל כל תוסוף לעולם איתיה, ואף אי נימא דבתריויהו אינו עובר אלא כשהוא בעצמו, ואין כאן אלא מראית העין שנראה כמוסוף או גורע, מכל מקום מוטב לגרוע בשב ואל תעשה, מלהוסיף שנראה כעובר בקום ועשה. ובתוס' שם ד"ה לא נאמר כל תגרע כתבו, הלכך כיון דיוצא באחד למה נזקקו ליתן ארבע, ועוד, טפי עדיף באחד מארבע כמו שמפרש. ובטהרת הקודש ביאר דבריהם, דמלשון "ועוד" דאמר רבי יהושע, משמע שתחילה מיישב דברי עצמו גם בלא האי ועוד, וקשיא להוא היאך יוכלו דבריו לעמוד בלא ה"ועוד" וכקושיית הריטב"א, ולכך פירשו, דרבי יהושע סבירא ליה, כיון דהכפרה כלה במתן אחד למה נזקקו ליתן ארבע, דבשלמא כשלא נתערב עביד מצוה בשאר המתנות, אבל כשנתערב אהני מה שנתערב ואינו "בעצמו" שלא יהא מצוה בשאר מתנות, ועוד הוסיף, דלא מיבעיא שאין מצוה בזה אלא אפילו גריעותא יש מטעם דעושה מעשה. עיין שם עוד.

ובשפת אמת שהאר"ך בביאור הדברים.

(ה) גמ', וצריכא דאי איתמר בהא וכו'. כתב הפנים מאירות, דבלא מימרא דר' אלעזר לא קשיא, כיון דהייתי אומר דאתי לאשמועינן דרבי אליעזר מכשיר הכא אפילו אחד אחד, אבל השתא דאמר ר' אלעזר דהכא נמי לא מכשיר אלא בשנים שנים, קשיא, אפלוגי בתרתי למה לי. והקשה, אמאי לא עביד צריכותא בחד גיסא אליבא דרבי אליעזר, ולימא, דהוויא אמינא דהיכא דאיתעבד כפרתו מתיר אפילו אחד אחד. ותירץ הצאן קדשים, דאי כוונת רבי אליעזר לאשמועינן דאפילו באברים אינו מתיר אלא שנים שנים, הוה

(כג) תוס' ד"ה אף הרוטבו, בתוה"ד, ויש לומר האי דקתני התם וכו' והכא בדלא הדר מעת לעת וכו'. ביארו הלשם זבח והמים קדושים, דכוונתם, דמשום הכי מעיקרא קודם שהרטיבו היה טהור, ולאחר שהרטיבו כיון דעכשיו הוא לח טמא, ולא פליג רבי יהודה אמתניתין דנדה, דהתם איירי לענין דליהוי טמא אף כשהוא יבש, אבל בחזר להיות לח טמא אף אחר מעת לעת, ותנא קמא סבר דמכל מקום טהור, כיון שהוא אחר מעת לעת. וסיים המים קדושים, דהיינו דלא כמו שכתב הצאן קדשים, דרבי יהודה פליג אמתניתין דנדה, ועיין באות הבאה.

(כד) בא"ד, ומיהו נראה דרבי יהודה לאו איבש וכו'. ביאר הצאן קדשים, דכוונתם משום דלפי דבריהם נמצא, דרבי יהודה פליג אסתם מתניתין דהתם, דאם אינן יכולין לחזור לכמות שהן על ידי שריה מעת לעת טהור, ומשום הכי כתבו דרבי יהודה לא פליג איבש. ועיין באות הקודמת, דהלשם זבח והמים קדושים פליגי עליו, והחק נתן נמי פירש כשיטתם, ולכך פירש, דמאי דכתבו הכא היינו משום דמשמע דרבי יהודה קאי אדסמיך ליה, דהיינו "ואם היה לח וכו'". עיין שם עוד.

(כה) רש"י ד"ה תנא קמא סבר, בתוה"ד, ואף על פי שאין בפסול ולא בתמצית כדי לבטל את הכשר וכו'. כתב בטהרת הקודש, דמשמע מדבריו דאם היה בכשר כדי לבטל את הפסול, דהיינו שאם היה הכשר מים לא היה דם הפסול ניכר בו, לא גורנין אף לתנא קמא. דאי לאו הכי הוה ליה לרש"י לכתוב רבותא דאפילו בהאי גוונא ישפך לאמה. וכתב, דמסתברא דלא נגזור בהאי גוונא, דמאי שנא מכל איסורין שבתורה, והא דגורנין הכא היינו דוקא בגוונא דבעינן להכשיר מטעם "רואין כאילו הוא מים", דלאו כולי עלמא ידעי האי טעמא, או דלא ידעו דבשיעור חזותא תליא מילתא. ואף דמתניתין סתמא קתני ד"ישפך לאמה", מכל מקום צריך לומר דקאי ארישא אגוונא דרואין. וכתב, דיש להוכיח כן אף מתוס' ד"ה במאי קמיפלגי, דהקשו לימא דפליגי ב"רואה אני", ועל כרחך דסברי דלא פליגי רבנן אלא בהאי גוונא. ונצריך עיון בדבריו, דברש"י לעיל (עח). ד"ה ישפך לאמה כתב להדיא, דאפילו הכשר רבה עליו ישפך לאמה. אכן ברש"י כת"י (שם), יש משמעות כדברי הטהרת הקודש. (א.ב.ב.).

(כו) בא"ד, גזירה דלמא אתי לאכשורי נמי היכא דיש בדם הפסול וכו'. כתב בטהרת הקודש, דמהא דלא כתב גזירה קרובה יותר, דהיינו שלא יהיה בכשר שיעור כדי לבטל את הפסול, מוכח דסבירא ליה כשיטת תוס' ד"ה במאי קמיפלגי, דתנא קמא נמי אית ליה רואין בפסולין, ולכך לא שייכא האי גזרה, כיון דאף בשאין בכשר שיעור כדי לבטל הפסול אינו פסול מדינא. ועיין שם.

(כז) [רש"י ד"ה דם תמימים בדם בעלי מומין, מילתא דשכיחא היא וכו'. צריך עיון, איך שכיחי בעלי מומין שנשחטו בעזרה שיהא דמן שכיח, הרי אין שוחטין בעלי מומין. ואף אהא דאיתא לעיל ד"דם פסולין שכיח" יש להקשות מהיכן שכיחי פסולין, דהא פירש רש"י לעיל (עח). ד"ה בדם פסולין, כגון רובע ונרבע וחוף לזמנו וחוף למקומו. ובאילת השחר כתב, דאפשר שכשדנים על כל הפסולים יחד חשיבי דשכיחי, ולפי זה יש לומר דאף בעלי מומין אינם שכיחי אלא בצירוף שאר פסולין. ועדיין צריך עיון].

(כח) בא"ד, גזירה שמא לא ירבה עליו וכו'. הקשה הרש"ש, דאם הטעם משום גזירה, הוה לגמ' לאקשווי לרב זביד דלעיל, לפלוג נמי רבי אליעזר בהא, דהא סבר דאין גזרין גזירה במקדש דחיישינן להפסד קדשים. ולכן כתב, דיש לפרש הטעם בדם בעלי מומין משום דמאסי, וכמו שאמרה הגמ' לעיל (עז:). דמהאי טעמא לא פליגי באברי בעלי מומין.

דף פ ע"א

(א) מתני', הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת ינתנו במתנה

ליה לאשמועינן במתניתין בפירוש דבעינן שנים.

(ו) **תוס' ד"ה בשלמא רבנן, בתוה"ד**, וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת. **כתב הפנים מאירות**, דכונתם דאי אפשר לומר אחת באחת דאם כן יזה שתי הזאות, וממה נפשך יועיל, דאם מזה בתחילה הכל מים, אם כן נשאר בכלי שיעור הזאה, ואם מזה חצי מים וחצי מי חטאת, אם כן בהזאה ראשונה היה כשיעור, וכשר, דאין צריך תו להזאה שניה כיון דהזאה אין צריכה שיעור. ועיין שם עוד. **והלשם זבח** העיר על פירושו, דלא משמע מלשון התוס' דאתו לאפוקי אחת באחת, ועיין שם מה שפירש, **ובמראה כהן**.

(ז) **גמ', רבא אמר וכו' וקנסא דקנסו רבנן וכו'**. הקשו **הפנים מאירות והצאן קדשים** (בשם יש מקשו). היאך קנסו רבנן שיזה פעם שנית, הא מי חטאת מטרה טמאים ומטמא טהורים כדאיתא **ביומא** (יד), וכיון דנטהר בהזאה קמייתא, אם כן בהזאה שניה חזר ונטמא, ועיין מה שתימצו, **ובמעין גנים**. אבל **התוספת קדושה** דחה תירוצם, וכתב, דקושיא מעיקרא ליתא, חדא, דאין זה אלא לשיטת רבי עקיבא, אבל לרבנן לא נטמא, ואפילו לרבי עקיבא לא קשיא מידי, דאף שנטהר בהזאה קמייתא ונטמא בהזיה השניה, אין טומאתו יותר ממה שהוא בלא אותה הזאה, דבלאו הכי כל מי שנטהר בהזאה, צריך טבילה והערב שמש.

(ח) **גמ', רב אשי אמר אין בילה יזה שתי הזאות**. עיין פירוש **רש"י בד"ה רב אשי אמר**. אבל **הרמב"ם בפירוש המשניות** (פ"ט מ"א) כתב, דיזה שתי הזאות וישליכם חוץ לכלי וישארו מי חטאת כשרים. ותמה **ר"ע מברטנורה** שם, דבסוגיין לא משמע הכי אלא **על הטמא** שתי הזאות. ותיריך **התוס' יו"ט**, דהרמב"ם פירש שיטת ר' אשי, דיזה שתי הזאות וישליכם קאמר, ולכאורה הדברים נראים כן, דלמאי נפקא מינה מהדר רב אשי הא דיזה שתי הזאות, הא לא הוה ליה למימר אלא "כלשהו תנן ואין בילה", אלא דכונתו דיזה שתי הזאות וישליכם. וביאר **החק נתן**, דכונת הרמב"ם דרבי אליעזר לטעמיה, דאם קרב ראש אחד יקרבו כל הראשים משום דתלינן איסורא ביה, ואף דלא התיר אלא בדיעבד, היינו באברים וכוסות דהוה איסורא דאורייתא, אבל הכא דאינו אלא חומרא דמי חטאת, (וכמו שכתבו **תוס' לעיל** (ע"ט): **ד"ה נתן**) התיר אפילו לכתחילה, והא דבעי שתי הזאות ולא סגי בהזאה אחת, אזיל הרמב"ם לשיטתיה, דמפרש הא דקאמר ר' אליעזר, דלא הכשיר רבי אליעזר אלא שנים שנים קאי אנקרבינן, ודלא כפירוש **רש"י לעיל** (ע"ז): **ד"ה אלא שנים שנים**, ועיין שם אות כח.

דף פ ע"ב

(ט) **תוס' ד"ה ועוד תניא, בתוה"ד**, והא דלא פריך ממתניתין וכו'. כתב **התוספת קדושה**, דלולי דבריהם היה נראה לתרץ, דמשום הכי לא פריך ממתניתין, משום דבמתניתין קתני איפכא הניתנין למטה וכו', דמשמע להדיא דברובא עליונים מיירי, דהא לישנא דמתניתין הוא דהמועט נתערב ברוב כמבואר **בסנהדרין** (פ:).

(י) **רש"י ד"ה הניתנין למעלה**, קא סלקא דעתין דם חטאת בדם עולה וכו'. ביאר **החק נתן**, דכתב דהוא רק "סלקא דעתין", משום דלרבא דאוקי פלוגתייהו בכוסות **לקמן** (פ"א). ליתא, ועיין **בתוספת קדושה**.

(יא) **תוס' ד"ה הכא במאי עסקינן, בתוה"ד**, דאי רובא תחתונים לא היה אומר רבי אליעזר יתן למעלה. כתב **הברכת הזבח**, דנראה הטעם כפירוש **רש"י ד"ה הכא במאי עסקינן**, דלא הוה מצי לומר ברובא תחתונים, דאם כן היאך עלו לו תחתונים אפילו לשם שיריים דעליונים, הא אפשר שנשפכו כל מיעוט העליונים למעלה וליכא שיריים, ומשום תחילת עולה לא עלו למטה, דשמא נשפך כל רוב העולה למעלה, ואין צורך לדברי התוס', דמנא להו דלא היה

אומר יתן למעלה. **ובצאן קדשים** תירץ, דכוונת התוס', דכיון דטעמא דרבי אליעזר דיתן למעלה הואיל ואינו מתכוין לתת התחתונים למעלה, וכפירוש **רש"י לעיל** (ע"ט): **ד"ה רבי אליעזר**, לכך לא מצי לאוקמי ברובא תחתונים, דכיון דיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד, אי אפשר שלא יהא מן התחתונים למעלה, כיון דהוה רובא ואם כן הוה כמתכוין ליתן מהן למעלה, ובהא מודה רבי אליעזר דאסור לשנות בתחתונים במתכוין מפני הכשר העליונים, ולא אמרינן "רואין", אבל ברובא עליונים דאפשר דלא יהיב מן התחתונים כלל למעלה, שפיר זורק למעלה, ועיין עוד **בפנים מאירות**.

(יב) **תוס' ד"ה בל תוסיף מהיכא, בסוה"ד**, מתנה שבקרא שני הוי תוספת. כתב **הלשם זבח**, דצריך לומר, דלמעלה אינו רשאי ליתן ב' פעמים שירים משום בל תוסיף, ודוקא למטה לא מיקרי בל תוסיף. והקשה, **דלקמן** (פ"א). בסוף **תוס' ד"ה אבל סוף עולה** כתבו, דיתן שירים בשתי קרנות, ומבואר דאף למעלה לא הווי בל תוסיף. וכתב, דיש לחלק בדוחק, דהתם דאיירי בחטאת שמתנתיה על הקרנות דוקא, לכך למטה מן הקרנות הוי שלא במקומו, מה שאין כן הכא דאיירי בבכור שתחילת מתנתיה הוה במקום זה, לכך אם נתן ב' פעמים בשביל שירים עובר בבל תוסיף.

(יג) **גמ', ועוד הא תחתונים עלו לו קתני לשם שירים**. הקשה **הטהרת הקודש**, מאי קא משמע לן, פשיטא, דאין לומר דאשמועינן דאינו עולה **אלא** לשם שירים, למעוטי לשם התחתונים דלא יעלו, דלא משמע כן, דטפי משמע דעלו לשם דמים התחתונים, אלא דסמיך דנדע זאת מסברא חזונית. ותיריך, דאשמועינן, אף דחטאת צריכה ארבע מתנות על ארבע קרנות, והכא אי אפשר לדעת בבירור שניתן עליהן הדם, והיה מקום לומר, שכשנתן השירים למטה צריך להתנות, שאם לא היה מדם עליונים למעלה על ד' הקרנות, לא יהיה מה שנתן עכשיו למטה אלא לשם מים, דאם לא יתנה כך, בעל כרחך יקלוט אותם המזובח לשם המתנות הנשארות, ויעשה איסור במה שיתן העליונים למטה, קא משמע לן דתחתונים עלו לו לשם שירים, משום דאפילו אם לא נתן למעלה אלא על קרן אחת, מכל מקום כל מה שיתן למטה לשם שירים לא יעלו לשם שאר מתנות.

(יד) **גמ', תא שמע נתן למטה ולא נמלך וכו' והתחתונים עלו לו וכו'**. הקשה **החמדת דניאל**, למאי דסלקא דעתיה דמקשה דרבי אליעזר סבר יש בילה, וכן לתירוץ דרבא **לקמן** (פ"א). דפליגי בכוסות, אמאי קתני דהתחתונים עלו, הא לרבי אליעזר אף עליונים כשרים, ואמאי לא קאמר התנא כדלהלן "אלו ואלו עלו לוי". והביא **דבתוספתא** (פ"ח ה"ח) איתא הכי, "נתן למטה ולא נמלך רבי אליעזר אומר יתן למעלה וחכמים אומרים ישפך לאמה והתחתונים עלו", ומבואר, דהא דקאמר והתחתונים עלו לו, היינו דוקא לרבנן דסברי יש בילה, ונמצא דבמה שנתן בתחלה למטה עולה לו בעד העולה, אבל בעד החטאת לא עולה לו, משום דהשאר ישפך לאמה, אבל אליבא דרבי אליעזר דיחזור ויתן למעלה, שפיר יש לומר דשניהם עולים לו, והא דהגמ' קאי ארבי אליעזר, קיצור לשון בעלמא הוא.

(טו) **תוס' ד"ה כגון שנתערבו, בתוה"ד**, וכי תימא משום דבעי מתנה לשם כל אחד. כתב **הטל תורה**, דמצינו **בתורת כהנים** (דיבורא דחובה פ"ט ברייתא ה'), "וכפר עליו" שתהא כפרה לשמו, שלא יכפר לשנים כאחד. ועיין שם בפירוש **הראב"ד**.

(טז) **גמ', הכי נמי שנתערבו ארבע בארבע**. פירש **רש"י ד"ה ארבע בארבע**, דינתנו ארבע בשביל זה וארבע בשביל זה. הקשו **בחיודשי הגרע"א ופנים מאירות**, מנא ידעינן שיתן על כל הארבע קרנות משני הדמים, הא כיון דאין בילה, אינו בהכרח כלל, והגרע"א הניח בקושיא. והפנים מאירות תירץ, דכיון דבדיעבד אף אם נתן מתנה אחת כיפר, אין נפקותא בכך, ומכל מקום לכתחילה צריך ליתן ב' פעמים שנים שהן ארבע, דלמא יכוין.

לדחות הברייתא מהלכה משום דמהתוספתא מבואר כן, וכסתמא דגמ' **דלעיל** (פ:), ותירוץ דר' יצחק **לקמן** (עמוד ב') דדחיק ומוקים לה בגוונא אחרינא, דלא כפשטות התוספתא דידן, ועיין באות הבאה.

(ז) **גמ'**, **שם**. עיין באות הקודמת, אמנם **ברש"י ד"ה עדיין היא מחלוקת**, משמע דטעמא דר' יוחנן הוא כטעמא דר' יהודה, דשיריים צריכים איצטבא, דכתב, דסוף חטאת ותחילת עולה לאו חד מקום הוא. וכן מוכח **בתוס' ד"ה תנאי היא**, שהרי כתבו דסוגית הגמ' היא אליבא דר' יוחנן, דהיינו משום דטעמיה דר' יוחנן כדר' יהודה, ואף עליה קשיא כל הנך פירכי.

(ח) **גמ'**, **ומאי קא משמע לן דאין עולין מבטלין זה את זה**. כתב הר"ן **בנדרים** (גב). **ד"ה ונתערב**, דטעמייהו דרבנן דאין עולין מבטלין זה את זה משום דשניהם מין היתר, ונהי דפליגי ארבי יהודה גבי מין במינו, משום דסברי דאף מין במינו חלוקים הם דזה איסור וזה היתר ולכך בטל, מכל מקום בעולין דתרווייהו היתר מודו דלא בטל, דהוה טפי מין במינו. וכתב **בטהרת הקודש**, דלדבריו צריך לומר, דהיתר בהיתר כגון חלב שנתערב במים בטל, כיון דעל כל פנים הם נפרדים, משום שהמים מותרין עם בשר, והחלב אסור. והקשה, דלפי זה אין דמיון כלל בין דם בכור שנתערב במתן ארבע ובין דם פר ושעיר, דבשלמא התם כל ענינם שוה, אבל הכא דזה במתן אחת וזה במתן ארבע, לכאורה הוה כמו חלב שנתערב במים.

(ט) **גמ'**, **תנאי היא איכא דנפקא ליה מהכא וכו'**. פירש **רש"י בד"ה לא תחילת עולה ובכור**, דשניהם מקום אחד להם וכיון דלרבנן יש בילה, שניהם כשרים. והקשה **הקרבן אורה**, דלכאורה רבי אליעזר דאמר אין בילה על כרחך לא דריש לכולהו קראי, דהא אי אפשר שיקרבו דדלמא מהאי יהיב ומהאי לא יהיב, ואין לומר דרחמנא אמר שיקרב כל הדם דודאי מתרווייהו יהיב, דהא צריך להניח שיריים, ואם כן נמצא דרבי אליעזר לא סבירא ליה הא דעולין מבטלין זה את זה, ואיך ייתכן הא לא אשכחן מאן דפליגי בהא.

דף פא ע"ב

(ו) **תוס' ד"ה מנין אפילו נתערב, בתוה"ד**, מנא ליה נתערב בדם עולה וכו'. כתב **הצאן קדשים**, דלפי זה יש להקשות נמי מאי פריך "ומאי קא משמע לן וכו'", הא איצטרך לאשמועינן דאי מפר ושעיר הוה אמינא דשוין לגמרי, קא משמע לן "קודש הם", ואי מ"קודש הם" הוה אמינא דוקא קדשים הנאכלים, ומשום הכי איצטרך פר ושעיר.

(זא) **גמ'**, **ומאי קא משמע לן דאין עולין וכו'**, מולקח מדם הפר ומדם וכו'. הקשה **הפנים מאירות**, דאפשר להקשות כן אף למאי דסלקא דעתין דאיירינן בתחילת בכור וסוף עולה, דפשיטא דאינו בטל, ומאי קא משמע לן. ודוחק לומר דקרא אתי לאשמועינן דמקום עולה מקום שיריים, דבהא פליגי תנאי בלא קרא. ועיין **בשיטה מקובצת לעיל** (עמוד א', אות מ'), שכתב סברא כן, בשם מהר"פ.

(יב) **גמ'**, **והני תנאי מולקח מדם הפר ומדם השעיר לא ילפי קסברי אין מערבין לקרנות**. כתבו **התוס' ישנים יומא** (נח:): **ד"ה אפילו תימא** (השני) בשם **ריב"א**, דאף על גב דדוקא בקרנות פליגי, אבל בשבע הזאות אחרונות שעושה על טהרו של מזבח מודו כולי עלמא דמעריבין, מכל מקום לא מצו למילף מינה דאין עולין מבטלין זה את זה, משום דבהזאות על טהרו לא כתיב "ומדם השעיר" [והיינו, דאפשר דאין הכי נמי דנתבטל, והכי אמר רחמנא]. ומה שסיימו שם דצריך עיון מנא לן דמעריבין לטהרו של מזבח, עיין **בתוס' שם** (נח:). **בסוד"ה רבי דתירצו**.

(יג) **גמ'**, **הכא במאי עסקינן בחטאת חיצונה ושיריים**. כתב **השפת אמת**, דנראה דבני מערבא תירצו בכך נמי דהא דתניא "הכל מודים דאלו ואלו עלו לו" אתי שפיר גם לרבי אליעזר, כיון דמייירי בשיריים דדינם למטה. ולפי זה

(יז) **רש"י ד"ה מתן ד' במתן אחת**, שמצוה להקדים מתן ארבע למתן אחת וכו'. הקשה **בשיעורי הגר"ד** הא שיטת רש"י דדין בכור בזריקה כמו עולה, אם כן כשנותן ד' ממילא יוצא ידי דין זריקה דבכור בזריקה ראשונה, והיאך נתקיים דין קדימת מתן ד', אלא דבהאי גוונא לא שייך כלל דין קדימת ד' כיון דאותה מתנה עולה לתרווייהו.

דף פא ע"א

(א) **גמ'**, **אי הכי אמר לו רבי יהושע וכו' אלא אמר רבא וכו'**. הקשה **הפנים מאירות**, לוקמי בגוונא דנתערב ד' מתנות של עולה בד' מתנות של בכור, דקאמר רבי אליעזר דיתן כולן, כדי שיהיו בודאי מתן ד' מדם עולה, ורבי יהושע פליג משום דהוה בל תוסיף. ותיריך **הלשם זבח**, דאינו במשמעות לישנא דמתניתין, דקתני "מתן ד' במתן אחת", דלא משמע שנתערבו ד' מתנות מזה וד' מזה.

(ב) **גמ'**, **אלא אמר רבא בכלול לא פליגי וכו'**. כתב **הקרבן אורה**, דלפי מה דאוקי רבא לרבי אליעזר **לעיל** (פ). דיש בילה ומשום קנסא, קשיא היאך משני הכא דבכלול לא פליגי משום דאין בילה. וליכא למימר דאליבא דר' אשי משני הכי, דהא לא ראו זה את זה, וכדאמרין **בקידושין** (עב:), יום שמת רבא נולד רב אשי, אמנם לגירסת הר"ש דגרס לעיל **רבה** ניהא, דיש לומר דרבא נמי סבירא ליה כר' אשי דסבר רבי אליעזר אין בילה. ובשיטה **מקובצת** (אות ב'), גרס הכא רבה.

(ג) **גמ'**, **ברובע ונרבע שלא יקרב**. הקשה **הקרבן אורה**, לרבי יהודה אמאי לא יקרב, הא סבירא ליה **לעיל** (עח:), דאין דם מבטל דם, גבי נתערב בדם בהמה וחייה. ותיריך, דרבי יהודה אליבא דרבי אליעזר ורבי יהושע קאמר.

(ד) **גמ'**, **מקום עולה מקום שיריים וכו' הכי אמר רבי יהודה שירים צריכים איצטבא**. כתב **בחידושי הגר"ז לעיל** (נא). ד"ה תן יסוד), דמבואר בסוגיין, דלמטה מחוט הסיקרא, אף שנותן על קיר המזבח, נתקיימה נתינה על היסוד, ויכול ליתן שם גם השיריים, ואף ר' יהודה מודה דבזריקה של מטה יש גם דין יסוד, אלא דיש עוד דין דשיריים צריכים איצטבא, עיין שם שהאריך לבאר לפי זה בסוגיא שם.

(ה) **גמ'**, **אמר רבי יוחנן ואיתימא רבי אליעזר עדיין היא מחלוקת. הרמב"ם** (פ"ב מפסולי המוקדשין הי"א) פסק, דאפילו נתערבו שירי החטאת עם דם העולה שמקום הכל למטה, מכל מקום ישפך לאמה. ובהלכה יב פסק, דאם לא שאל אלא נתן מן התערובת למעלה יתן הנשאר למטה ואלו ואלו עלו לו. והקשה **הלחם משנה**, דלכאורה דבריו סתרי אהודי, דהא **לקמן** (בעמוד ב'), מקשינן למאן דאמר דסוף חטאת וסוף עולה ישפך לאמה, מהא דאיתא בברייתא, נתן למעלה, אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה, ומוקמינן לה במילתא אחריתי, ואם כן היאך פסק הרמב"ם מחד גיסא דסוף חטאת וסוף עולה ישפך לאמה, דהיינו שאין מקום עולה מקום שיריים, ומאידך גיסא פסק דאם לא נמלך ונתן למעלה יתן הנשאר למטה, והניח בצריך עיון. ועיין באות הבאה.

(ו) **גמ'**, **שם**. עיין באות הקודמת, וכתב **הזבח תודה**, דאפשר דיש ליישב, דהרמב"ם סבר, דטעמא דר' יוחנן דאמר עדיין היא מחלוקת, אינו משום דשיריים צריכים איצטבא לעיכובא וכדר' יהודה, אלא לעולם מודה לריש לקיש דמקום עולה מקום שיריים, ואפילו הכי גזרו חכמים בנתערב עולה בשירי חטאת אטו תחילת חטאת, וכל הפירוכות דפרכה הגמ', לאו אדר' יוחנן אלא אר' יהודה, ולפי זה יש לומר, דברייתא דקאמרה דאם עבר ונתן למעלה הכל מודים דנותן למטה לכתחילה, לא תקשי לר' יוחנן, כיון דהכא לא שייך הגזירה דהלא הכהן בא לשאול, ואומרים לו שעשה שלא כדון, אלא דכיון שכבר נתן מותר לו לתת למטה, וחייליה דהרמב"ם שלא רצה

וכו'. כתב הקרן אורה, דנראה מלשון רש"י דגריס בגמ' "ואמר לו מזוג לי בחמין", וכיון דאם היה אומר לו "מזוג לי סתם" נמי היה משמע בחמין, כי אמר ליה "בחמין" אתי לטפווי אפילו צונן, והכא נמי כתב רחמנא "חטאת" לטפווי ולרבות כל הקדשים, ודלא כתוס' ד"ה עכשיו דגריס "מזוג לי" ופירשו דהיא גופא אישנא דיתורא. ועיין עוד פנים מאירות שפירש דלדעת רש"י, אמר לו רבו בפירוש "בחמין ובצונן". אבל בטהרת הקודש כתב, דאף לרש"י לא אמר לו רבו אלא "מזוג לי" וכגירסת תוס', ומה שכתב רש"י "עכשיו הנני אומר לך בין בחמין בין בצונן", היינו דרבו מלמדו שלא שאל בדרך נכונה דלא ידע דרך המדברים, עיין שם שהאריך.

ד' רש"י ד"ה אלא הכי קאמר, בתוה"ד, דלא תימא חטאת לא תיפסול וכו'. כתב הצאן קדשים, דבאמת אפילו אי לא הוה כתיב "חטאת" לא הוה ממעטינן חטאת מליפסול מהאי טעמא "שכן מצינו וכו'", משום דבחטאת עסקינן. אלא דרש"י רוצה לפרש טעמא דקרא דאתי לאשמעינן דחטאת כשאר קדשים, דמשמע דמסתבר טפי ליפסול שאר קדשים מחטאת, ומשום הכי כתב "דלא תימא וכו'", אך הקשה, דלפי זה המשל אינו דומה לנמשל דהתם חמין מסתבר טפי מצונן. ועיין פנים מאירות מה שתירץ. והשפת אמת כתב, דלולי פירוש רש"י אפשר לפרש, דהוי כמו "מיעוט אחר מיעוט" דלא אתי אלא לרבות, דכיון דסתמא בחטאת קאי, הוה מיעוט, והא דכתיב "וכל חטאת" הוה מיעוט אחר מיעוט.

ה' תוס' ד"ה מכדי איתרבו, תימא דילמא רבי עקיבא סבר וכו'. הקשה הפנים מאירות, מאי קשיא להו, דילמא אפילו הכי פריך המקשה שפיר, דהא הא דאיתא בגמ' "הא לא דמיא" הוא סיום הקושיא, דהכי נמי היה עוסק בשניהם, ומנא לן דאתי להוסיף, דלמא אתי למעט דוקא חטאת ולא קדשי קדשים. ועיין מה שכתב הלשם זבח.

ו' בא"ד, שם. תמה הצאן קדשים, דבסוגיא דלקמן (צג). איתא, דרבי עקיבא סבירא ליה "אותה", פרט לתרומה דאין טעון מריקה ושטיפה, ורבי שמעון אומר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה וכל שכן תרומה, ולפי זה רבי עקיבא על כרחך סבירא ליה דקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה, דאי סבירא ליה דמקדשי קדשים ממעטינן קדשים קלים, אם כן קל וחומר לתרומה ו"אותה" למה לי. ועיין מה שכתב לתרץ בדוחק על פי מסקנת הסוגיא שם. ועיין עוד במים קדושים.

ז' גמ', אלא טעמא דרבי עקיבא מחטאת וכל חטאת וכו'. הקשו העולת שלמה והלשם זבח, דלא נכתוב אלא "אשר יובא מדמה" ונילף לכל הקדשים דמיירי מינייהו במריקה ושטיפה. ותירצו, דעד השתא סבר דאי הוה כתיב סתמא הוה שמעינן חטאת, אבל השתא חזר בו וסבר דבסתמא לא הוה מוקמינן בחטאת כלל, משום דמצינו דחטאת נכנסת להיכל ואיצטריך "חטאת" לגופיה, אלא דאיכא למיטעי איפכא דדוקא חטאת, ולכך איצטריך "וכל". ועיין מה שכתב הפנים מאירות. והלשם זבח כתב, דלא ידע מה הוועיל בתקנתו.

ח' מתני', רבי שמעון אומר עד שיכפר. כתב השפת אמת, דלרבי שמעון באמת מכפר, כיון דשלא במקומו כמקומו דמי, ואף על גב דכתבו תוס' לעיל (כו:): ד"ה אמר שמואל, דבנכנס לפנים לא כיפר, היינו משום דלדידן מיפסל קודם נתינה, אבל לרבי שמעון דכל שלא כיפר לא נפסל, אם כן שפיר מכפר.

דף פב ע"ב

ט' גמ', ולא תהא מחשבה פוסלת בחוץ מקל וחומר וכו'. כתב החק נתן, דלפי זה הא דכתיב "ביום השלישי", לא דרשינן ליה למקום משולש דנשמע מינה מחשבה פוסלת בחוץ, אלא דקרא איירי במחשבת חוץ לזמנו כפשטיה. ועיין עוד בקדשי דוד.

נתייבשה קושיית התוס' לעיל (כו:): ד"ה ואי שלא במקומו, דהקשו אם שלא במקומו כמקומו דמי, לרבנן דלית להו רואין, אמאי צריך לחזור וליתן למטה, הא כבר יצא בנתינה למעלה, ולהך אוקימתא אתי שפיר.

יד' גמ', אמר ליה אבוי ונימא מר כגון דאיערב בשורים. כתב הלשם זבח, דאין להקשות אם כן מאי קא משמע לן דיחזור ויתן למטה, פשיטא כיון דחד מקום הוא, דיש לומר דאשמעינן, דאף דאחד מרובה מחבירו אין המועט בטל ברוב, דאין עולין מבטלין זה את זה. אבל הקשה, למאי דמסיק לעיל (עמוד א') דבכוסות פליגי, הא לא שייך ביטול כיון שלא נבללו, ואם כן קשה מאי פריך אבוי. ותירץ, דקא משמע לן, דלא אמרינן כיון שנדחה אינו חוזר ונראה, דהא אם נמלך אמרינן שישפכנו לאמדה, ומכל מקום אי לא נמלך ונתן למעלה אמרינן שיחזור ויתן שניהם למטה ואלו ואלו עלו לו.

טו' תוס' ד"ה נתן בחוץ, וכגון דיהיב דמים הפנימיים בחוץ לשם מים וכו'. כתב הקרן אורה, דמשמע מדבריהם דאפילו לרבנן דלית להו רואין, לענין זה מהני נתינה לשם מים ולא נתכפר שלא במקומו, ובתוס' לעיל (כו:): ד"ה ואי שלא, לא כתבו כן אלא לרבי אליעזר, אבל לרבנן הניחו בקושיא. והקשה, דלכאורה נראה איפכא, דאפילו לרבי אליעזר דאית ליה רואין, מכל מקום כיון דשלא במקומו כמקומו דמי, כי היכי דבמקומו אם נתן לשם מים אפילו הכי נתכפר, כמו לשם חולין דלא הוה אלא שלא לשמו, הכי נמי שלא במקומו. וכתב דצריך לומר, דכיון דהבשר אסור ובעלים לא נתכפרו, דהא שלא לשמו לא עלה לבעלים, לכך לאו זריקה היא כלל, אלא דלפי זה אין צריך לומר דיהיב לשם מים, אלא אפילו שלא לשם מים לא עלתה לו. ולפי זה אתי שפיר נמי מה שהקשו בסוף הדיבור, אמאי פסול הא "לכפר" כתיב, דיש לומר דבאמת לא הכניס לשם מים אלא לשם כפרה. ועיין שם עוד.

דף פב ע"א

א' גמ', כיון דאיכא חטאת ואשם וכו'. עיין באות הקודמת (לעיל פא:): מה שכתבנו בשם הקרן אורה לתרץ קושיית תוס' ד"ה נתן בחוץ, בסוה"ד, וכתב הקרן אורה, דהכא ודאי יקשה קושיית תוס' דלעיל, אמאי נפסלו הא לא נכנסו לכפר, דהא לא שרי רבי אליעזר אלא משום דרואין את החיצונים כאילו הם מים, וצריך לומר, דכל שבא למזבח הפנימי, או על הפרוכת דרך כפרת פנים, נפסל אפילו שלא בכונה לכפר, ודוקא לענין פסול כניסה לחוד הוא דבעינן דוקא על מנת לכפר, ועיין בשיטה מוקבצת לעיל (שם, אות כו) מה שתירץ בשם ריב"א.

ב' רש"י ד"ה כיון דאיכא חטאת, בתוה"ד, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהן וישפכם לאמדה. העיר השפת אמת, דלא נמצא בשום מקום דכל הני דינין להשפך לאמדה דממתינין בהן עד הלילה, ואף הרמב"ם (פ"ב מפסולי המוקדשין הכ"ג) כתב סתם, ישפך לאמדה. והיינו דדוקא בשריפת קדשים, טעונין לפעמים עיבור צורה, אבל דם קודם זריקה אין עליו דין קדשים פסולין, והוה רק כמו הפסד ממון ויביא קרבן אחר. עוד הקשה, דלעיל (פ:): אמרינן דלמאן דאמר אין בילה, אם נתערבו בכוס אחד דם שלמעלה ושלמטה לרבי אליעזר יתן למעלה כל מה שלמטה ועוד יותר, והרי נמצא מה שלמטה נפסל בידיים ולא אמרינן דימתין עד הלילה. וכתב, דאפשר דכונת רש"י, דבעבור תיקון קרבן אחד אין חוששין מלהפסיד השני, כשבא ההפסד בשעת הקרבת הכשר, אבל הכא מיד שמכניסין הדם לפנים קודם הזריקה נפסלו דמים החיצונים, (אמנם עיין שם שכתב לתרץ קושיית רש"י באופן אחר). ובדרכי יושר תירץ קושיית השפת אמת, דהתם אינו פוסל בודאי בידיים, דהא אף דאין בילה מכל מקום אפשר דכבר נבללו ונתן קצת מעליונים ותחתונים למעלה ולמטה.

ג' רש"י ד"ה לא בחמין, בתוה"ד, עכשיו הנני אומר לך בין בחמין בין בצונן

הדרק היוזמי

מסכת זבחים דף פב - דף פג

כז שבט - כח שבט התשע"א

אמאי לא בעי תלמודא מקודם על דברי רבי יהודה גופיה שאומר "הכניס בשוגג כשר", "בשלא כיפר או אפילו בכיפר". וכתב, דצריך לומר דמדקאמר רבי יהודה סתם דשוגג כשר, משמע ליה לתלמודא דבבל גוונא כשר.

פרק המזבח מקדש

ג) רש"י ד"ה רבי יהושע, הני תנאי פליגי בפירושא דאת הראוי לו וכו'. ועיין מה שכתבו בתוס' ד"ה המזבח מקדש. וכתב בחק נתן, דמשמעות דברי רש"י בסוגיין דמפרש דלא כתוס', נוצריך עיון בכוונתו, דלכאורה נראה שכתבו כדברין].

ד) רש"י ד"ה היא העולה על מוקדה, דבר שהוא למוקד וכו'. כתב בטהרת הקודש, דרש"י אתי ליישב מה שדקדקו התוס' לקמן (עמוד ב') ד"ה מה עולה, דמנא ליה דכל הקרבנות לא ירדו, הא כתיב "עולה", ולפירוש רש"י ניהא. וביאר, דהא דמפקינן לה מפשטא ודרשינן לה לשון "עולין", היינו משום דבקרא ד"זאת תורת העולה היא העולה" חד "העולה" מיותר, ולכך דרשינן ליה לשון עולין ללמד על כל הקרבנות. והנה רש"י בפירוש התורה (ויקרא ו', ב') הביא לשון הגמ' לקמן (פד.), "ריבה תורה אחת לכל העולין", וכתב הרמב"ן (שם), דאין תורה זו לכל "העולין" אלא לכל "העולות", שהנסיכים אם עלו ירדו. וכתב בטהרת הקודש, דלרש"י לשיטתו אתי שפיר לשון "עולין", דאי אפשר לומר "עולות", דאם כן תיקשי קושיית התוס', ואף על פי כן ממעטינן נסיכים, משום דדרשינן גם פשוטו של מקרא, דמשמע עולה ממש, ודרשינן דבעינן בא בגלל עצמה דומיא דעולה כדלקמן (עמוד ב').

ה) תוס' ד"ה היא העולה, בתוה"ד, וקשה דבגמרא משמע דהיא מיעוטא הוא וכו'. כתב הצאן קדשים, דיש ליישב דברי רש"י, דבאמת "היא" מיעוטא הוא, ומ"זאת תורת העולה" מרבינן תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו, דמשמע אף דם ונסיכים, ורבי יהושע סבר ד"היא" אתי למעוטי דדוקא הראוי למוקדה ועלה בהווייתן תהא, לאפוקי דם ונסיכים שאינם ראויים לאישים דאם עלו ירדו. ועיין עוד קדשי דוד ותוספת קדושה.

ו) רש"י ד"ה אם הזבח כשר והנסיכים פסולין, כגון דיצאו או שנטמאו. הקשה בספר דם זבחים, הא הציץ מרצה כמבואר במתניתין דלעיל (פב.), ורבי שמעון סבירא ליה ביומא (ז:), ובסנהדרין (יב:), דאפילו אינו על מצחו מרצה, ואם כן לכאורה אפילו לרבי שמעון דסבירא ליה נסיכים הבאין בגלל הזבח אם עלו ירדו, מכל מקום אם נטמאו לא ירדו משום ריצוי ציץ. וכתב דדוחק לאוקמי בנשבר הציץ דאינו מרצה אפילו אליבא דרבי שמעון. נויש להעיר, דבתוס' לקמן (צב.) ד"ה שלנה ושנטמאה, פירשו אמתניתין דהתם דאיירי בנשבר הציץ. ולפי זה יש לומר, כן בדברי רש"י. (א.ב.).

דף פג ע"ב

ז) תוס' ד"ה הנסיכים כשרים, אי אפשר להיות לנסיכין כשירים גמורין כיון דהזבח פסול אלא כלומר כשירין מפסול עצמן. כתב החק נתן, דמצא בגליון של קלף (ריב"א), דמכל מקום כשרים קרו להו כיון דאפר להיות זבח פסול ונסיכים כשרים כגון שיש זבח זבוח באותה שעה דאם יש זבח אחר יקבעו עימו כדאיתא במנחות (עט:).

ח) תוס' ד"ה למעוטי קמצים, לכאורה אפילו אליבא דרבי שמעון קאי וכו'. העיר בברכת הזבח, אמאי לא הוכיחו בפשיטות דקאי אליבא דרבי שמעון, דהא בסיפא דמתניתין דידן קאי רבי שמעון לפרושי רישא דהמזבח מקדש את הראוי וכו', היינו הזבח כשר והנסיכים פסולים, ואמרינן נמי לקמן, קמצים שקדשו בכלי איכא בינייהו, ולתנאי דמתניתין אף לרבי שמעון לא ירדו, ואם

י) גמ', בשר היוצא לחוץ פסול הנכנס לפנים כשר שיהא בדין שפסול וכו'. הקשה הקרן אורה, למה לי קרא להכי, הא לעיל (סג.) ילפינן מקרא ד"בקדש הקדשים תאכלנו", שהכהנים נכנסים להיכל ואוכלין שם, ואם כן שמעינן מינה דאין בשר נפסל בכניסתו להיכל. וכתב, דמלשון הרמב"ם (פ"א ממעשה הקרבנות ה"ז) משמע, דאתי לאשמעינן דאפילו נכנס הבשר קודם קבלת הדם, וקא משמע לן דלא אמרינן דהוי נכנס הדם. אבל כתב, דלפי זה הקל וחומר לא אתי שפיר דהא בחוץ נפסל הבשר בכל גוונא.

יא) גמ', ומה במקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים וכו'. הקשו בחידושי הגרע"א הפנים מאירות והחק נתן, דאיכא למפרך מה ליוצא דמחשבה פוסלת בחוץ, תאמר בבשר הנכנס לפנים שאין מחשבה פוסלת בפנים. והפנים מאירות סיים, דיש ליישב. והקדשי דוד תירץ, דלאו פירכא היא, כיון דלא המחשבה גורמת לפסול בשר בחוץ, דאינה מועלת אלא לענין דמים ואימורים, ולא לענין שאם חשב להוציא לחוץ לא נפסל, ומה ענין מחשבה דדם לבשר, והכא עביד קל וחומר ממקומות הגורמים.

יב) תוס' ד"ה כיון שיצא, בתוה"ד, ולא דק דלקמן דריש וכו'. תירץ הצאן קדשים, דאף דלקמן (קא.) ילפי מהא ד"בקדש היתה". מכל מקום עיקר ילפותא מפנימי דקראי יתיירא, אלא דמשה שאלו שמא יצאה ולא היה פנימי ויפה עשיתם ששרפתם, והשיב לו "בקודש היתה". ועיין עור פנים מאירות.

יג) תוס' ד"ה לא נצרכא, בתוה"ד, וקשה דבהקומץ רבה וכו'. תירץ השפת אמת, דכיון דכתיב "ואל יבא בכל עת אל הקודש" דהוא היכל, הוה אמינא דאף דבגוונא שנכנס לקדש הקדשים מבחוץ דרך גג פטור, מכל מקום בגוונא שנכנס להיכל דרך פתח ובהיכל עלה לגג, ומשם נכנס לקדש הקדשים, הוה אמינא דחייב, אתא קרא ד"אל פני הכפורת" למילף דלא סגי בהאי פתח, אלא בעי נמי להכנס דרך פתח דקדש הקדשים.

יד) בא"ד, והשתא למה לי קרא וכו'. ביארו הפנים מאירות והתוספת קדושה, דכוונתם לסתור בכך פירוש רש"י, דודאי דרך משופש לא הוי דרך גגין, ואפילו נחלק בין הבאת דם לביאת אדם, מכל מקום הרי בהאי גוונא גבי ביאת אדם נמי לאו דרך ביאה הוי, ואם כן תיפוק ליה מ"ואל יבוא".

טו) גמ', אלא אמר רבא כל מידי דחשוב עליה לפני ולפנים לא מיפסל בהיכל. הרמב"ם (פ"ב מפסולי המוקדשין ה"ג) השמיט דין זה, ותמהו הלחם משנה והמשנה למלך, אמאי השמיטו. ותירץ החק נתן, דסבירא ליה, דרבא לא הוצרך לכך אלא לדעת רבי אליעזר, דנכנס לכפר אף על פי שלא כיפר פסול, אבל לדעת רבי שמעון דסבירא ליה "עד שיכפר", לא בעי להאי אוקימתא, דהא משכחת לה כגון שנכנס להיכל ולא כיפר דלא איפסיל בהיכל, ומשם נכנס לפני ולפנים וכיפר, וכן לדעת רבי יהודה דמחלק בין שוגג למזיד, משכחת לה כגון שנכנס להיכל שוגג, ונכנס לפני ולפנים במזיד, וכיון דהרמב"ם (שם, ה"ט"ז) פוסק כרבי יהודה, השמיט להאי אוקימתא. ועיין שם מה שתירץ עוד, ובמרומי שדה.

דף פג ע"א

א) גמ', רבי שמעון אומר נאמר כאן לכפר וכו'. הקשה הפנים מאירות, דאליבא דרבי שמעון לא אתי שפיר הא דפרכינן לעיל (פב:.) "כיון דאיפסיל בהיכל לפני ולפנים מאי בעי", דהא דילמא איצטרין קרא להיכא דלא פסיל בהיכל, כגון שלא נכנס להיכל לכפר והכניס לפנים על מנת לכפר, וכן לרבי יהודה דאם הכניס שוגג כשר, איצטרין פנים היכא דנכנס להיכל שוגג. ותירץ, ד"פנימה" דומיא ד"הובא אל הקודש" מיירי. ועיין עוד באות הקודמת, מה שכתבנו בשם החק נתן בביאור שיטת הרמב"ם, דאין הכי נמי דלא פרכינן אלא לדעת רבי אליעזר.

ב) גמ', הא מזיד פסול בשכיפר או בשלא כיפר. העיר בספר למטה יהודה,

הפריש שתי אשמות לאחריות וכו'. מכל מקום בלאו הכי משמע דאתיא ככולי עלמא מדמייתי לה הכא ופרק קמא דמעילה כדכתבו התוס' לעיל.
 (יא) בא"ד, בסוה"ד, כיון דאיכא זריקת דמים וכו'. פירש העולת שלמה, דדוקא בנשפך דמה דאם בא לזרוק אינו זורק סבירא לרבי יהודה דירדו. אבל באימורין שהעלה לפני זריקה דאם בא לזרוק זורק מודה דלא ירדו כדאמר לקמן (פה). באנן נמי תנינא עיין שם. אבל אין כוונתם לומר דההוא דאימורים שהעלה לפני זריקה דלא ירדו היינו דצריך להקריבם אחר זריקה, דהא מצי להקריבם מיד, עיין שם דהוכיח כדבריו.

(יב) תוס' ד"ה מה עולה, וצריך לדקדק בכולה שמעתין וכו'. תירץ הפנים מאירות, דעל כרחק לאו דוקא עולה, דאי עולה דוקא ולא שלמים אף שהוא בעלי חיים, אם כן קל וחומר דממעטין מנחה ולמה לי "כבשים", אלא על כרחק ד"עולה" כל העולין במשמע, ואם כן שפיר מרבינן כל הקרבנות. ועיין עוד בקדושי דוד. ולעיל (עמוד א') אות ד, מה שכתבנו בשם טהרת הקודש. ועיין באות הבאה.

(יג) תוס' ד"ה (כל עולין) אפילו מנחה, בתוה"ד, אי נמי שאני הכא וכו' אי נמי משום דכתיב וכו'. כתב הפנים מאירות, דלפי זה יש ליישב מאי דהקשו תוס' לעיל ד"ה מה עולה, דמנא לן לרבות כל הקרבנות, דאפשר דמרבינן מדכתיב כל דמשמע לרביי או מזאת תורת העולה. עוד כתב לתרץ קושיית התוס' הכא, דהא דממעטין במנחות (צ). מנחה מנסכים, היינו לפי האמת דכתיב כבשים דמשמע עולה דווקא, אבל אי לא היה כתיב כבשים הייתי אומר כל היכא דכתיב עולה אפילו מנחה.

כן מוכח דאם לא קדשו גם לרבי שמעון ירדו. וכתב, דאפשר דלכך כיוונו התוס' במה שכתבו, ד"לכולהו תנאי מיבעי וכו'" דרצו לומר התנאים שנשנו במשנה זו.

(ט) בא"ד, ולרבי שמעון משכחת שאינו ראוי כגון לבונה קודם קמיצת הסולת. הקשה הצאן קדשים, תיפוק ליה דאף דהיה ראוי, מכל מקום תרד דהלבונה באה בגלל מנחה, ואף דיכול להביא לבונה בפני עצמה, מכל מקום כשמביא מנחה מביא לבונה בגלל מנחה ותרד לרבי שמעון. (וכן הקשה בחידושי הגרע"א והניח בצריך עיון). עוד הקשה, כיון דרבי שמעון אית ליה הך דעולא, אם כן היאך אפשר לומר דלבונה קודם קמיצת הסולת תרד, הא יקשה קושית הגמ' מאי שנא מדעולא, דהא נמי לא מחסר מעשה בגופייהו דדמיא לאימורים קודם זריקת דם. והצאן קדשים סיים דיש ליישב, ובטהרת הקודש תירץ, דדוקא אימורין שהעלן לפני זריקת דמם מיקרי אין מחוסר מעשה, דהרי גם עכשיו שעבר והעלן קודם זריקה יכול לקבען לגבוה בלא שום עשייה בגופם, מה שאין כן בלבונה, דאם ירצה להתירה לגבוה יזקק להסירה וליתנה לתוך הכלי ולקמוץ בעודה תוך הכלי, ולכך מיקרי מחוסר מעשה בגופה. עיין שם שהאריך לפי זה בביאור הסוגיא. ועיין בשפת אמת.

(י) בא"ד, בתוה"ד, אף על גב דמיייתי דומה לדומה מתמה משמע דההיא דעולא וכו'. הצאן קדשים הגיה גרס "דומה לדומה מ"מ משמע וכו'". וביאר העולת שלמה, דלפי זה כוונתם, אף על גב דיש לומר דלכך מיייתי מדעולא ולא מנשפך דמה, משום דההיא דעולא דומה לקמצים שלא קדשו בכלי ובמעילה שם נמי דמיא אההיא דעולא להא דאמר ריש לקיש גם אילו

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח בפט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©